

Τεχνικές ξεπλύματος χρήματος και τα μέτρα πρόληψης των ελληνικών τραπεζών

Καραδήμας Θ. *, Καραδήμα Π. **

*Οικονομολόγος, απόφοιτος του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών, της Οικονομικής & Επιχειρησιακής Στρατηγικής, του Πανεπιστημίου Πειραιώς.

Στοιχεία επικοινωνίας: teo.karadimas@yahoo.gr

**Οικονομολόγος, απόφοιτη, του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών, της Οικονομικής & Επιχειρησιακής Στρατηγικής, του Πανεπιστημίου Πειραιώς.

Στοιχεία επικοινωνίας: pn_karadima@yahoo.gr

Περίληψη

Η σημερινή κοινωνία η οποία διακατέχεται από την απελευθέρωση των παγκόσμιων αγορών, την αδιάλειπτη μεταφορά κεφαλαίων και εργαζομένων, καθώς και τη ραγδαία διάχυση των τεχνολογικών επιτευγμάτων, βοήθησαν καταλυτικά στην πραγματοποίηση αλλαγών που έως τώρα φάνταζαν αδιανόητες. Ο λόγος γίνεται, για τη γενικότερη μεταστροφή της κοινωνίας, της οικονομίας και της γενικότερης θα λέγαμε ζωής και δράσης των ανθρώπων. Αυτό γιατί, με το άνοιγμα των αγορών κατέστη δυνατόν να επιτευχθεί και το άνοιγμα των κοινωνιών με την παράλληλη μεταστροφή του πολιτισμού μας από τα στενά τοπικά όρια, σε παγκόσμια. Αυτό το γενικότερο κλίμα μεταστροφής, βοηθήθηκε από τα κράτη, τα οποία παρείχαν σημαντική βοήθεια προς τις λεγόμενες πολυεθνικές εταιρείες, οι οποίες περιελάμβαναν οικονομικές, τεχνολογικές και φυσικά νομικές διευκολύνσεις. Επιπρόσθετα, καλό είναι να επισημανθεί το γεγονός ότι, το γενικότερο άνοιγμα των αγορών και ευκολότερη οικονομική διείσδυση από μία χώρα σε μία άλλη, ευνόησε την ανάπτυξη και ταυτόχρονη επέκταση εγκληματικών ενεργειών όπως η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες οικονομικές δραστηριότητες, φαινόμενο που πολλές φορές αναφέρεται και ως ξέπλυμα χρήματος. Σε αυτή τη νοσηρή κατάσταση, συνέβαλλαν καταλυτικά και παράγοντες όπως η διάχυση των νέων τεχνολογιών και φυσικά οι διακρατικές συμφωνίες οι οποίες προέβλεπαν ελευθερία κινήσεων για την οικονομική δράση σε παγκόσμιο επίπεδο πλέον. Για τον περιορισμό και τη σταδιακή εξάλειψη του φαινομένου, από την πλευρά τους τα κράτη, σε εθνικό και σε παγκόσμιο επίπεδο, έχουν προβεί στη θέσπιση νόμων, ικανών να αποτελέσουν τροχοπέδη σε αυτές τις δραστηριότητες. Από την πλευρά τους τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, επιχειρούν να αναχαιτίσουν το ξέπλυμα χρήματος, με την εφαρμογή σύγχρονων πληροφοριακών συστημάτων, τη συνεχή εκπαίδευση των υπαλλήλων τους σε ζητήματα οικονομικού εγκλήματος, την εφαρμογή των κανόνων δικαίου του εθνικού αλλά και του παγκόσμιου και τέλος με τη συνεχή συνεργασία με άλλα χρηματοοικονομικά ιδρύματα. Στη παρούσα ερευνητική προσπάθεια, επιχειρείται η διερεύνηση του φαινομένου σε εθνικό επίπεδο αλλά και σε διεθνές. Ακόμη, σημαντική βαρύτητα έχει δοθεί, στην ανάλυση των χρησιμοποιούμενων μεθόδων από την πλευρά των τραπεζών.

Λέξεις κλειδιά: *ξέπλυμα χρήματος, όγκος ξεπλύματος χρήματος, οικονομικό έγκλημα, διωκτικές αρχές, τράπεζες, αυξημένη δέουσα επιμέλεια.*

Εισαγωγή

Πολύ συχνά γίνεται λόγος για περιπτώσεις νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες οικονομικές δραστηριότητες, γνωστές ως ξέπλυμα χρήματος. Αναλυτικότερα, σε μία προσπάθεια να κατανοήσουμε τους μηχανισμούς που διέπουν τέτοιου είδους ενέργειες, επιχειρούμε μία ενδελεχή μελέτη των διαδικασιών από τις οποίες απορρέει η οικονομική δραστηριότητα που ονομάζεται ξέπλυμα χρήματος και η συνακόλουθη συγκάλυψη του. Ακόμη, καλό είναι να γίνει σαφές, το γεγονός ότι, τα άτομα τα οποία κερδίζουν χρήματα από τέτοιου είδους οικονομικές διαδικασίες, έχουν ως μοναδικό σκοπό την ολοένα και μεγαλύτερη αύξηση του πλούτου τους, προσπαθώντας πάντα να δρουν με διακριτικότητα, ώστε να μην εγείρουν υποψίες από την πλευρά των δικωτικών αρχών σχετικά με τις παράνομες δραστηριότητες τους.

Επιπρόσθετα, καλό είναι να αναφερθεί, ότι η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, αποτελεί τροχοπέδη στην απρόσκοπτη οικονομική σταθερότητα και ευημερία. Αυτό συμβαίνει γιατί, δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις όπου η παγκόσμια οικονομική σταθερότητα έχει διαταραχθεί από τη δράση ομάδων ή ατόμων, τα οποία εμπλέκονται σε τρομοκρατικές επιθέσεις, η χρηματοδότηση των οποίων προήλθε από χρηματικά κεφάλαια προερχόμενα από παράνομες οικονομικές δραστηριότητες. Ακόμη, ένα πολύ σημαντικό στοιχείο είναι, το γεγονός ότι, τα κέρδη τα οποία προέρχονται από παράνομες οικονομικές δραστηριότητες εισέρχονται με παντοίους τρόπους στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και μπορούν στη συνέχεια να ξαναχρησιμοποιηθούν σε χρηματοδότηση τρομοκρατικών οργανώσεων, στην επένδυση νόμιμων δραστηριοτήτων και τέλος μπορούν να χρηματοδοτήσουν οποιαδήποτε παράνομη δραστηριότητα, οξύνοντας ακόμη περισσότερο την ήδη νοσηρή οικονομική πραγματικότητα (Masciandaro, 1999).

Το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες δεν είναι καινούργιο. Αυτό το αναφέρουμε γιατί, υπάρχει πολλές δεκαετίες και εξελίσσεται ταυτόχρονα με την εξέλιξη των σύγχρονων κοινωνιών, αποτυπώνοντας την προσπάθεια συγκεκριμένων ατόμων να συγκαλύψουν τις παράνομες οικονομικές δραστηριότητες τους και να τις εμφανίσουν ως νόμιμες. Ο βασικότερος τρόπος που χρησιμοποιείται για τον «καθαρισμό» του χρήματος είναι η προσπάθεια διοχέτευσης του, διαμέσου μίας πλειάδας συναλλαγών και επενδυτικών δραστηριοτήτων, ώστε να σβηστεί η οποιαδήποτε υπόνοια για την πραγματική προέλευση των χρημάτων αυτών.

Παράλληλα, με τις παράνομες οικονομικές δραστηριότητες που συνοδεύουν το χρήμα ως γενικότερο μέσο συναλλαγών, μπορούμε να έχουμε και παράνομες δραστηριότητες οι οποίες προσπαθούν να νομιμοποιήσουν τα κέρδη τους, όπως είναι τίτλοι ακινήτων, αυτοκίνητα, πλοία, κοσμήματα, αεροπλάνα, έργα τέχνης και πολλά άλλα. Γίνεται αντιληπτό από τα όσα αναφέρθηκαν παραπάνω, ότι το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων προερχόμενων από εγκληματικές δραστηριότητες, αποτελεί δυσλειτουργία ελέγχου και εποπτείας του χρηματοπιστωτικού συστήματος και συνακόλουθα εμφανίζει την αδυναμία που διακατέχει την πολιτεία να καταπολεμήσει με τα νόμιμα μέσα που διαθέτει το νοσηρό αυτό φαινόμενο (Chaikin, 2009). Τέτοιου είδους ζητήματα θα επιχειρήσουμε να αναλύσουμε παρακάτω, με όσο καλύτερο και παραστατικότερο τρόπο, με παράλληλη αναφορά σε περιπτώσεις ξεπλύματος χρήματος, οι οποίες εξιχνιάστηκαν από τις δικωτικές αρχές. Με τον τρόπο αυτό, ο αναγνώστης της παρούσας ερευνητικής πρότασης θα κατανοήσει σε βάθος τους μηχανισμούς που διέπουν τις παράνομες χρηματικές ροές.

Ορισμός της έννοιας

Αναφορικά με το ξέπλυμα χρήματος, έχουν διατυπωθεί αρκετοί ορισμοί. Σε αυτό το σημείο κρίνεται σκόπιμο να αναφερθούν οι σημαντικότεροι από αυτούς, ούτως ώστε να επεξηγηθεί με περισσότερο παραστατικό τρόπο η υπό εξέταση έννοια. Ξεκινώντας την ανάλυση μας μπορούμε να αναφέρουμε τον ορισμό που δόθηκε από την «Προεδρική Επιτροπή για το Οργανωμένο έγκλημα των Η.Π.Α.» (President's Commission on Organised Crime - 1986) αναφέρει ότι: «Ως νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες περιγράφεται η διαδικασία μέσω της οποίας αποκρύπτεται η ύπαρξη, η παράνομη πηγή ή η παράνομη χρήση εσόδων, τα οποία στη συνέχεια μεταμφιέζονται με τέτοιο τρόπο ώστε η προέλευσή τους να εμφανίζεται νόμιμη».

Ακόμη καλό είναι να επισημανθεί, ότι στη διεθνή βιβλιογραφία η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, είναι γνωστή με τον αγγλικό όρο «money laundering». Στη χώρα μας, αναφορά για το ξέπλυμα χρήματος γίνεται για πρώτη φορά διαμέσου του νόμου 2145/1993 σχετικά με τη ρύθμιση θεμάτων εκτελέσεως ποινών, επιταχύνσεως και εκσυγχρονισμού των διαδικασιών απονομής της δικαιοσύνης και άλλων θεμάτων, και μέσω της τροποποίησης αυτού μέσω του άρθρου 2 του Ν2331/95 καταλήγουμε ότι «νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες» με την έννοια της διάπραξης σοβαρών ποινικών αδικημάτων, είναι το σύνολο των πράξεων ή των παραλείψεων με τις οποίες αποκρύπτεται η πραγματική προέλευση και ο δικαιούχος των παράνομα αποκτημένων περιουσιακών στοιχείων, με τρόπο ώστε, να εμφανίζονται ότι προέρχονται από νόμιμη οικονομική δραστηριότητα, να διατηρεί τον έλεγχο επ' αυτών.

Προχωρώντας ένα βήμα παραπέρα, η Οδηγία 91/308/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 10ης Ιουνίου 1991, σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (Επίσημη Εφημερίδα L 166 της 28.6.1991) ουσιαστικά συμπεριλαμβάνει και τις πράξεις που συντελούν στο εν λόγω αδίκημα που είναι οι εξής:

- Η μετατροπή ή η μεταβίβαση περιουσίας, εν γνώσει του ότι προέρχεται από παράνομη δραστηριότητα ή από πράξη συμμετοχής σε παράνομη δραστηριότητα, με σκοπό την απόκρυψη ή τη συγκάλυψη της προέλευσής της, ή την παροχή συνδρομής σε οποιονδήποτε ενέχεται στη δραστηριότητα αυτή, προκειμένου να αποφύγει τις έννομες συνέπειες των πράξεών του.
- Η απόκρυψη ή η συγκάλυψη της αλήθειας όσον αφορά τη φύση, προέλευση, διάθεση ή διακίνηση περιουσίας ή τον τόπο στον οποίο αυτή ευρίσκεται, ή την κυριότητα επί περιουσίας ή εκ σχετικών μ' αυτή δικαιωμάτων, εν γνώσει του ότι προέρχεται από παράνομη δραστηριότητα ή από πράξη συμμετοχής σε παράνομη δραστηριότητα.
- Η απόκτηση, η κατοχή ή η χρήση περιουσίας εν γνώσει, κατά τον χρόνο της κτήσης, του γεγονότος ότι η περιουσία προέρχεται από παράνομη δραστηριότητα ή από πράξη συμμετοχής σε παράνομη δραστηριότητα.
- Η συμμετοχή σε μια από τις πράξεις που αναφέρουν τα προηγούμενα τρία σημεία, η σύσταση οργανώσεως για τη διάπραξή της, η απόπειρα διάπραξης, η υποβοήθηση, η υποκίνηση, η παροχή συμβουλών σε τρίτο πρόσωπο για τη διάπραξή της ή η διευκόλυνση της τέλεσης της πράξης.

Η γνώση, η πρόθεση ή ο σκοπός που απαιτούνται ως στοιχεία των πράξεων που αναφέρονται στο παρόν εδάφιο μπορεί να συνάγονται από τις πραγματικές περιστάσεις. Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες υπάρχει ακόμη και αν οι δραστηριότητες από τις οποίες προέρχονται τα προς νομιμοποίηση περιουσιακά στοιχεία, διαπράττονται στο έδαφος άλλου κράτους μέλους ή τρίτης χώρας.

Με τον όρο «εγκληματική δραστηριότητα» εννοούμε τις αξιόποινες, εγκληματικές πράξεις που σύμφωνα με το Νόμο 2331/95, είναι οι εξής:

- Διακίνηση, παραλαβή, κατοχή, παρασκευή, νοθεία, καλλιέργεια, διάδοση χρήσης, διάθεση χώρου για χρήση, πλαστογραφία ή νόθευση συνταγής για διακίνηση, διάθεση από γιατρό ή φαρμακοποιό, ναρκωτικών.
- Εισαγωγή, κατοχή, κατασκευή, μετασκευή, συναρμολόγηση, εμπορία, παράδοση, μεταφορά, παραλαβή, απόκρυψη ή αποδοχή με σκοπό τη διάθεση σε τρίτους όπλων, εκρηκτικών και γενικά πολεμικού υλικού.
- Ληστεία.
- Εκβιασμός.
- Αρπαγή (απαγωγή) έγκλημα κατά της προσωπικής ελευθερίας, αποβλέποντας στα λύτρα που καταβάλλονται στους απαγωγείς για την απελευθέρωση των θυμάτων.
- Κλοπή.
- Υπεξαίρεση.
- Απάτη.
- Παράνομη εμπορία αρχαιοτήτων (αρχαιοκαπηλία).
- Κλοπή φορτίου πλοίου αν το αντικείμενο της είναι ιδιαίτερα μεγάλης αξίας.
- Διαμεσολάβηση έναντι ανταλλάγματος σε αφαίρεση ιστών, οργάνων. Απόκτηση τους με σκοπό τη μεταπώληση ιστών ή οργάνων.
- Οικονομικά αδικήματα κατά του Δημοσίου ή νομικών προσώπων του ευρύτερου δημοσίου τομέα.
- Διακεκριμένη λαθρεμπορία.
- Παραβιάσεις της νομοθεσίας για τις ακτινοβολίες.
- Μαστροπεία κατ' επάγγελμα ή από κερδοσκοπία.
- Παραβιάσεις της νομοθεσίας για τα τυχερά παιχνίδια.
- Δωροδοκία για νόμιμες πράξεις.
- Δωροδοκία για παράνομες πράξεις.
- Δωροδοκία δικαστή.
- Τοκογλυφία, αν αυτή ασκείται κατ' επάγγελμα ή κατά συνήθεια.
- Λαθρομετανάστευση.
- Λαθρεμπορία πυρηνικών υλικών και λοιπών ραδιενεργών ουσιών.
- Δωροδοκία αλλοδαπού δημοσίου υπαλλήλου.
- Απάτη εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.
- Σύσταση και συμμορία (συμφωνία ή ένωση με άλλο πρόσωπο για τη διάπραξη κακουργημάτων ή πλημμελημάτων).

Ιστορική αναδρομή

Η προσπάθεια της συγκάλυψης και συνακόλουθης νομιμοποίησης εσόδων τα οποία έχουν προέλθει από παράνομες οικονομικές δραστηριότητες, είναι ένα στοιχείο

που συνδέεται άρρηκτα με το σύγχρονο πολιτισμό μας. Η εμφάνιση του φαινομένου είναι περισσότερο παλιά από όσο πιστεύουμε (Fischer, 2002). Αρκετοί θεωρούν ότι, αποτελεί φαινόμενο το οποίο δημιουργήθηκε στις ΗΠΑ την εποχή της ποτοαπαγόρευσης. Το βασικότερο στοιχείο της περιόδου εκείνης ήταν ότι κατασκευάστηκαν πολλοί μηχανισμοί δημιουργίας και ξεπλύματος χρήματος από τους ανθρώπους του οργανωμένου εγκλήματος όπως ήταν ο διαβόητος Αλ Καπόνε, ο οποίος τελικά καταδικάστηκε σε φυλάκιση για φοροδιαφυγή το 1931 (Van Duynes, *et. al.*, 2003, Unger, *et. al.*, 2006).

Ύστερα από την καταδίκη του Αλ Καπόνε, οι εγκληματίες της εποχής, όπως ο Meyer Lansky, μετέφερε σε ασφαλέστερους προορισμούς τις παράνομες επιχειρηματικές δραστηριότητες του. Συγκεκριμένα μετέφερε κεφάλαια από την εταιρεία του "Carpet Joints" της Florida σε λογαριασμούς στο εξωτερικό. Ένα ακόμη πολύ σημαντικό γεγονός της περιόδου εκείνης, ήταν το 1934 το Swiss Banking Act, όπου για πρώτη φορά λαμβάνονταν μέριμνά περιορισμού του φαινομένου από την Ελβετία σε συνεργασία με τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, θεσμοθετώντας το τραπεζικό απόρρητο. Παρά τις προσπάθειες της εποχής, ο Meyer Lansky, αγόρασε μία τράπεζα εκμεταλλευόμενος το τραπεζικό απόρρητο, συνεχίζοντας τη δράση του στη μεταφορά κεφαλαίων διαμέσου ενός πολύπλοκου συστήματος εικονικών εταιρειών, χαρτοφυλακίων και τραπεζικών λογαριασμών (Unger, *et. al.*, 2006).

Μετά τη λήξη του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, δημιουργήθηκε δυσπιστία αναφορικά με τη λήψη μέτρων, αφού το ξέπλυμα χρήματος δεν έθιγε άμεσα την ακεραιότητα κάποιου ατόμου, σύμφωνα πάντα με το δίκαιο της εποχής εκείνης. Συνεπώς, συμπεράναν, ότι μέτρα όπως η κατάσχεση εμπορευμάτων και χρημάτων, σε άτομα που εμπλέκονται με παράνομες οικονομικές δραστηριότητες θα απέτρεπε την εξάπλωση του φαινομένου. Από την άλλη πλευρά, οι εγκληματίες προσπαθούσαν συστηματικά να διοχετεύσουν τα παράνομα χρήματα τους ώστε να μην τους κατασχεθούν από τις διωκτικές αρχές. Συνεπώς, επιχείρησαν να «καθαρίσουν» τα βρώμικα και παράνομα χρήματα τους και να τα διαχύσουν στη νόμιμη οικονομία. Αυτό για να συμβεί, έπρεπε να χρήματα αυτά να διοχετευθούν διαμέσου εικονικών πολλές φορές εταιρειών σε τραπεζικούς λογαριασμούς, τραπεζικών ιδρυμάτων όπου έδρα τους ήταν χώρες, οι οποίες συχνά αναφέρονται ως οικονομικοί παράδεισοι, ώστε να επανενταχθούν τα χρήματα αυτά στην υγιή οικονομία και να συγκαλυφθούν με αυτό τον τρόπο οι παράνομες δραστηριότητες. Αυτές οι ενέργειες αποτελούν και σήμερα βασική τακτική των ανθρώπων που διαπράττουν οικονομικά εγκλήματα και φυσικά επιθυμούν την απόκρυψη της δράσης τους.

Το οικονομικό έγκλημα στις μέρες μας

Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες οικονομικές δραστηριότητες, αποτελεί σημαντικό κίνδυνο για την εύρυθμη λειτουργία των σημερινών κοινωνιών. Στην έξαρση της νοσηρής αυτής κατάστασης, συμβάλλουν παράγοντες όπως, η εξάπλωση της τεχνολογίας η οποία διευκολύνει την επικοινωνία μεταξύ απομακρυσμένων περιοχών και της επιτέλεσης εργασιών ακόμη και από τον προσωπικό μας ηλεκτρονικό υπολογιστή. Ακόμη, οι συνθήκες μεταξύ των χωρών, οι οποίες επιτρέπουν την ελεύθερη διακίνηση ανθρώπων, κεφαλαίων και τεχνογνωσίας. Για να γίνει καλύτερα αντιληπτή η έκταση του φαινομένου, καλό είναι να αναφέρουμε πως σε ετήσια βάση τα παράνομα αποκτηθέντα κέρδη, κυμαίνονται από 500 δισεκατομμύρια και ενός τρισεκατομμυρίου δολαρίων (Blomberg, *et. al.*, 2004).

Ακόμη, από την διεξοδική μελέτη του φαινομένου, παρατηρείται ότι οι άνθρωποι που δραστηριοποιούνται σε παράνομες οικονομικές δραστηριότητες, δεν επιθυμούν να αναστείλουν τις δραστηριότητες τους και συνεχώς εφευρίσκουν νέους τρόπους συγκάλυψης της δράσης τους, καθώς και νομιμοποίησης των παράνομων χρημάτων τους. Για να επιτευχθεί αυτό, χρησιμοποιούν υπαλλήλους με υψηλό μορφωτικό επίπεδο και υψηλές δεξιότητες, αξιοποιώντας με τον καλύτερο τρόπο τις δυνατότητες των σύγχρονων πληροφοριακών συστημάτων και την οικονομικής επιστήμης γενικότερα (Unger, *et. al.*, 2006).

Επιπρόσθετα, σε όλα τα παραπάνω, έρχεται να προστεθεί και η ολοένα αυξανόμενη τάση που υπάρχει για μεγαλύτερο άνοιγμα των αγορών και της συνακόλουθης άρσης των περιορισμών στην επιχειρηματική δράση των ανθρώπων. Συνεπώς, οι επιτήδριοι εκλαμβάνουν αυτή την ευκολία πρόσβασης σε οποιοδήποτε σημείο του κόσμου, σε συνδυασμό με την αυτοματοποίηση διαμέσου ηλεκτρονικών υπολογιστών των τραπεζικών εργασιών, ως ευκαιρία ανάπτυξης των δραστηριοτήτων τους σε ένα εκτενές παγκόσμιο δίκτυο (Chaikin, 2009).

Οι φάσεις του ξεπλύματος χρήματος και η αναγκαιότητα ενσωμάτωσής τους σε μοντέλα

Προσπαθώντας να επιτευχθεί η πρόληψη αλλά και η καταστολή του νοσηρού αυτού φαινομένου, για την ομαλή οικονομική ανάπτυξη των κοινωνιών, είμαστε αναγκασμένοι να εντάξουμε σε μοντέλα τις διάφορες φάσεις που το χαρακτηρίζουν. Η ενδελεχής μελέτη πολλών ετών έχει αποδείξει ότι η προσπάθεια νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες παρουσιάζει την τάση να επαναλαμβάνει συνεχώς, τακτικές που έχει ήδη χρησιμοποιήσει και στο παρελθόν. Αυτή η διαπίστωση, μας οδήγησε στο συμπέρασμα, ότι θα μπορούσαμε να τυποποιήσουμε τις μεθόδους δράσης των ατόμων που ξεπλένουν βρώμικο χρήμα σε συγκεκριμένα μοντέλα (Yuksel, 1991).

Ο λόγος που πραγματοποιούνται αυτές οι προσπάθειες είναι η συστηματική καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και φυσικά η πρόληψη παρόμοιων ενεργειών, καθώς η πρόληψη αποτελεί την καλύτερη λύση σε τέτοιου είδους προβλήματα. Αναλυτικότερα, η σε βάθος μελέτη και κατανόηση του φαινομένου, μας καθιστά ικανούς να αντιληφθούμε καλύτερα τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία του, ώστε να αποκτήσουμε άμυνες ως κοινωνία, αποτρέποντας την ανάπτυξη εγκληματικών συμπεριφορών (Yuksel, 1991).

Όλα τα παραπάνω, αποκτούν ιδιαίτερη σημασία, αν αντιληφθεί κανείς την οικονομία με μία περισσότερο παγκόσμια αντίληψη και όχι τοπικιστική. Αυτό αναφέρεται γιατί, μετά την κατάρρευση των κομμουνιστικών κρατών τα οποία αποτελούσαν μέλη του συμφώνου της Βαρσοβίας, η σημασία της οικονομίας και της αγοράς γενικότερα, ως ρυθμιστικός παράγοντας των σύγχρονων οικονομιών, εντατικοποιήθηκε. Για να γίνει καλύτερα αντιληπτό πόσο σημαντικό είναι η οικονομική δύναμη που ενδεχομένως να διαθέτει μία χώρα στις μέρες μας θα μπορούσαμε να αναφέρουμε το εξής παράδειγμα. Στο παρελθόν, η ισχύς ενός κράτους αξιολογούνταν από την στρατιωτική δύναμη την οποία διέθετε. Στη σημερινή εποχή, η οποία χαρακτηρίζεται από την παγκοσμιοποίηση των κοινωνιών αλλά και των οικονομιών, αυτό που καθιστά ένα κράτος υπολογίσιμη δύναμη είναι η εύρωστη οικονομία του. Αυτό συμβαίνει γιατί, εάν ένα κράτος διαθέτει ισχυρή οικονομία, μπορεί να προσελκύσει επενδυτές και κεφάλαια, από όλον τον κόσμο ισχυροποιώντας ακόμη περισσότερο τη δύναμη του, συρρικνώνοντας με αυτό τον τρόπο ανταγωνιστικά κράτη (Erasmus, 2009).

Αναλυτικότερα, αν υποθέσουμε ότι ένα κράτος διαθέτει ισχυρούς θεσμούς οι οποίοι του επιτρέπουν να προσφέρει ασφάλεια στους επιχειρηματίες, καθώς και το φορολογικό σύστημα είναι δίκαιο και ικανό να αποδώσει έσοδα, είναι αναμενόμενο να αποτελέσει πόλο έλξης των επενδυτών. Όμως, όπως αναφέρθηκε και πρωτύτερα, για να ευοδωθούν τέτοιες προσπάθειες χρειάζεται να γίνει συστηματική καταπολέμηση φαινομένων όπως το ξέπλυμα χρήματος. Αυτό συμβαίνει γιατί, δεν είναι δυνατόν ένα κράτος να θεωρείται κατάλληλο για την δημιουργία επενδύσεων, από τη στιγμή που μαστίζεται από φαινόμενα οικονομικής εγκληματικότητας. Παρακάτω, γίνεται μία συστηματική προσπάθεια να αποτυπωθούν με παραστατικό τρόπο η ακολουθούμενη διαδικασία νομιμοποίησης εσόδων τα οποία προέρχονται από παράνομες οικονομικές δραστηριότητες, ώστε να γίνει καλύτερα κατανοητό το νοσηρό αυτό φαινόμενο (Unger, *et. al.* 2006). Επίσης, καλό είναι να μην αμεληθεί να αναφερθεί το γεγονός ότι, τα μοντέλα των κύκλων, το τελεολογικό και των φάσεων, που θα αναλυθούν παρακάτω, αποτελούν την Ευρωπαϊκή άποψη σχετικά με το ξέπλυμα χρήματος. Τέλος, στην παρούσα ερευνητική πρόταση, θα εργασθούμε με βάση την Ευρωπαϊκή άποψη, που θα αποτελέσει οδηγό στην ανάλυση μας για το υπό εξέταση φαινόμενο.

Τα μοντέλα των κύκλων

Σύμφωνα με τα όσα αναφέρθηκαν, τα χρήματα τα οποία προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες, αποτελούν θα μπορούσαμε να πούμε κάποιου είδους κυκλοφοριακού συστήματος, στο οποίο τα χρήματα αυτά εισέρχονται στη νόμιμη οικονομία, όπου επενδύονται και διαστρωματώνονται/συσσωρεύονται (placement/ layering). Εν συνεχεία, τα χρήματα αυτά, που μέχρι τώρα υπήρχαν ως «νόμιμα» κεφάλαια στην οικονομία, ξαναχρησιμοποιούνται ξανά στην παράνομη οικονομία, με σκοπό να χρηματοδοτήσουν παράνομες δραστηριότητες. Αυτή η επαναχρησιμοποίηση των κεφαλαίων αυτών, μπορεί να γίνει, είτε άμεσα, δηλαδή απευθείας σε χρηματοδότηση εγκληματικών ενεργειών, είτε έμμεσα διαμέσου της οδού των νόμιμων επενδύσεων (Blomberg, *et. al.* 2004).

Το τελεολογικό μοντέλο

Το συγκεκριμένο μοντέλο δημιουργήθηκε και εξελίχθηκε από τον Ελβετό καθηγητή Dr. Jürg-Beat Ackermann σε συνεργασία με τον αμερικανό Καθηγητή Dr. James Preston. Ο βασικός σκοπός του μοντέλου αυτού είναι η διερεύνηση των σκοπών που διέπουν την νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (Erasmus, 2009). Σύμφωνα με την άποψη τους, για να επιτευχθούν οι σκοποί των ατόμων που εμπλέκονται σε οικονομικά εγκλήματα, χρησιμοποιούν ορισμένους τρόπους δράσης. Αναλυτικότερα, αφού τα άτομα αυτά έχουν επιλέξει την μέθοδο που θα ακολουθήσουν, το επόμενο βήμα είναι η επιμελής κάλυψη των δραστηριοτήτων τους, με τη συνδρομή ατόμων που έχουν τη δύναμη να το πραγματοποιήσουν αυτό. Τέτοιοι άνθρωποι μπορεί να είναι δημόσιοι υπάλληλοι σε θέσεις του δημοσίου τομέα όπως εφορίες και υπουργεία και φυσικά δικαστικοί και δικηγόροι, οι οποίοι αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της επιχειρούμενης συγκάλυψης (Blomberg, *et. al.*, 2004) .

Το τελεολογικό μοντέλο περιλαμβάνει τρία επίπεδα, τα οποία είναι τα παρακάτω:

- A) Οι σκοποί της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες:
- Ολοκλήρωση, δηλαδή η συστηματική απόκρυψη και μετατροπή των παράνομων χρημάτων σε νόμιμα.

- Η επένδυση των χρημάτων αυτών στη νόμιμη οικονομία.
- Η αποφυγή πληρωμής φορολογίας για τα χρήματα αυτά.
- Η χρησιμοποίηση των χρημάτων αυτών με σκοπό να χρηματοδοτηθούν παράνομες δραστηριότητες.

B) Οι μέθοδοι που χρησιμοποιούν:

- Επέκταση των παράνομων οικονομικών δραστηριοτήτων όχι μόνο στα στενά εθνικά όρια μίας χώρας, αλλά και σε χώρες του εξωτερικού.
- Δημιουργία επιχειρηματικών μονάδων, με σκοπό την καλύτερη κάλυψη των δραστηριοτήτων τους.
- Χρησιμοποίηση αξιογράφων, λογαριασμών με τους οποίους μεταφέρουν χρήματα σε όλο τον κόσμο.
- Η χρηματοδότηση παράνομων οικονομικών δραστηριοτήτων και εγκληματικών ενεργειών, γιγαντώνοντας ακόμη περισσότερο την ήδη νοσηρή κατάσταση που υπάρχει.

Γ) Παράγοντες που ενισχύουν τη διάδοση του φαινομένου:

- Οι δραστηριότητες αυτές πλέον έχουν διεθνή χαρακτήρα και προσανατολισμό, καθώς δε περιορίζονται σε εθνικά όρια. Σε αυτό συμβάλει καταλυτικά και η αδυναμία συγκρότησης κοινής πολιτικής από πλευράς των εθνικών κρατών, ώστε να καταπολεμηθεί το οικονομικό έγκλημα.
- Η ύπαρξη του απορρήτου των συναλλαγών, βοηθά να μεταφέρονται χρήματα σε όλο τον κόσμο, των οποίων η προέλευση δεν είναι νόμιμη.
- Η προστασία που απολαμβάνουν οι εγκληματίες από δικαστικούς και δικηγόρους, είτε σε τοπικό, είτε σε παγκόσμιο επίπεδο.
- Η εφαρμογή της σύγχρονης τεχνολογίας στον τραπεζικό τομέα, παρέχει τη δυνατότητα να πραγματοποιούν συναλλαγές τραπεζικού χαρακτήρα από όλο τον κόσμο, ακόμη και από τον προσωπικό τους ηλεκτρονικό υπολογιστή, διαμέσου του E-Banking, μέθοδος που γνωρίζει τεράστια απήχηση στις μέρες μας.

Τα μοντέλα των φάσεων

Ο κυριότερος σκοπός της νομιμοποίησης εσόδων προερχόμενων από παράνομες δραστηριότητες είναι η δράση με τρόπο τέτοιο που να διασφαλίζει τη μυστικότητα των παράνομων ενεργειών, καθώς και η μετατροπή των χρημάτων αυτών από παράνομα σε «νόμιμα». Παρόλα αυτά, η συστηματική απόκρυψη των εγκληματικών δραστηριοτήτων κάποιων ατόμων, δεν αποτελεί πανάκεια. Αυτό γιατί, τα χρήματα που αποκτήθηκαν με αυτόν τον τρόπο, αν δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τους δράστες, είναι άχρηστα. Για να είναι χρήσιμά τα χρήματα αυτά, είναι αναγκαίο να ενταχθούν και κατ' επέκταση να επενδυθούν στην νόμιμη οικονομία (Blomberg, *et. al.*, 2004).

Ο δημιουργός των μοντέλων των φάσεων είναι ο Ελβετός Paolo Bernasconi, ο οποίος με το έργο του λειτούργησε καταλυτικά ώστε να εισαχθούν ασφαλιστικές δικλείδες στο Ελβετικό νομικό σύστημα, οι οποίες προστάτευαν την οικονομία από τον κίνδυνο του ξεπλύματος χρήματος και του οικονομικού εγκλήματος γενικότερα. Με βάση το εν λόγω μοντέλο, το ξέπλυμα χρήματος διακρίνεται σε πρώτου και δεύτερου βαθμού. Επιπρόσθετα, υπεισέρχεται και σε τομείς όπως το γεγονός ότι, υπάρχουν χώρες εμπορίου όπως τις χαρακτηρίζει, στις οποίες δημιουργείται το βρώμικο χρήμα, καθώς και χώρες στις οποίες πραγματοποιείται το ξέπλυμα του

χρήματος. Στις χώρες, που ξεπλένεται το χρήμα, εδρεύουν χρηματοπιστωτικά ιδρύματα τα οποία αναλαμβάνουν να νομιμοποιήσουν τα χρήματα αυτά και πολύ συχνά αυτές οι χώρες είναι γνωστές ως φορολογικοί παράδεισοι (Buchanan, 2004).

Όπως αναφέραμε υπάρχουν δύο φάσεις σύμφωνα με το μοντέλο αυτό.

Η πρώτη φάση περιλαμβάνει τα εξής:

- Νομιμοποίηση περιουσιακών στοιχείων όπως σπίτια, επιχειρήσεις, σκάφοι αναψυχής, ελικόπτερα, αυτοκίνητα κ.α., τα οποία προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες.
- Χρήματα τα οποία η προέλευση τους τα καθιστά παράνομα.
- Βραχυπρόθεσμες συναλλαγές, οι οποίες αποτελούν κάλυμμα εγκληματικών συναλλαγών.
- Τέλος, περιλαμβάνεται μία συστηματική προσπάθεια να παρεμποδιστεί κάθε δυνατότητα αποκάλυψης των παράνομων αυτών δραστηριοτήτων.

Η δεύτερη φάση περιλαμβάνει τα εξής:

- Νομιμοποίηση περιουσιακών στοιχείων, όπως και στην πρώτη φάση, με τη διαφορά ότι σε αυτή την περίπτωση τα χρήματα προέρχονται εξολοκλήρου από εγκληματικές δραστηριότητες και μόνο.
- Την δημιουργία επιχειρηματικών μονάδων, των οποίων η διάρκεια ζωής τους είναι ενός ή δύο ετών.
- Τέλος, και στη δεύτερη φάση, παρατηρούμε ότι η ολοκλήρωση των παράνομων εργασιών είναι και πάλι η συστηματική κάλυψη των δραστηριοτήτων αυτών από τις διωκτικές αρχές.

Το Αμερικανικό μοντέλο των τριών φάσεων

Σε μία αντίστοιχη προσπάθεια να συστηματοποιήσουν τις χρησιμοποιούμενες μεθόδους των ατόμων τα οποία προβαίνουν σε ξέπλυμα χρήματος, οι αμερικανικές αρχές, συνέλεξαν στοιχεία τα οποία προέρχονταν από τα αρχεία των τελωνιακών υπηρεσιών τους και δημιούργησαν το ονομαζόμενο μοντέλο των τριών φάσεων (Unger, *et. al.*, 2006). Καλό είναι να αναφερθεί ότι το εν λόγω μοντέλο είναι αποδεκτό και από τους μελετητές του φαινομένου στην Ευρωπαϊκή Ήπειρο.

Σύμφωνα με την αμερικανική προσέγγιση, η προσπάθεια της νομιμοποίησης των εσόδων τα οποία προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες, χωρίζεται σε τρεις φάσεις, οι οποίες είναι οι εξής:

Η φάση τοποθέτησης (placement stage)

Στη φάση αυτή, παρατηρούμε ότι επιχειρείται μία συστηματική διοχέτευση και συνακόλουθη ανάμιξη του βρώμικου χρήματος, με κεφάλαια τα οποία είναι νόμιμα και διακινούνται στην οικονομία. Πολλές φορές η διοχέτευση αυτή, πραγματοποιείται με την κατάθεση των χρημάτων σε τράπεζες και γενικότερα σε χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, καθώς και μεταφορά των χρημάτων από μία χώρα σε μία άλλη, με σκοπό να τοποθετηθούν σε τραπεζικούς λογαριασμούς (Unger, *et. al.*, 2006). Συχνές μέθοδοι αποτελούν, η αγορά πολύ ακριβών έργων τέχνης, κατοικιών πολυτελείας, καθώς και η επένδυση χρημάτων σε εταιρείες. Καλό είναι να αναφερθεί ότι η φάση της τοποθέτησης διαθέτει ως βασικό χαρακτηριστικό της την αυξημένη

επικινδυνότητα, καθώς είναι σημαντικός ο κίνδυνος να αποκαλυφθούν εύκολα οι παράνομες δραστηριότητες (Yuksel, 1991).

Ακόμη, καλό είναι να τονιστεί, ότι μετά το πέρας της εν λόγω φάσης, τα αποκτηθέντα παράνομα έσοδα, δεν έχουν χρηματική μορφή όπως πριν, αφού έχουν διοχετευθεί σε διαφόρων μορφών επενδύσεις. Πολύ συνηθισμένη μέθοδος είναι το παράνομα αποκτηθέν ρευστό χρήμα να εισέρχεται σε τραπεζικούς οργανισμούς διαμέσου λογαριασμών καταθέσεων. Φυσικά, οι λογαριασμοί καταθέσεων χρησιμοποιούνται ως ένα μέτρο προφύλαξης από τους εντεταλμένους κρατικούς φορείς που διώκουν παράνομες δραστηριότητες, αλλά και ως προφύλαξη από υπεξαίρεση ακόμη και από τα άτομα που αποτελούν κομμάτι του παράνομου κυκλώματος. Σύμφωνα με την άποψη του Andelman το στάδιο αυτό θεωρείται ως το κρισιμότερο και περισσότερο επικίνδυνο να αποκαλυφθούν οι παράνομες δραστηριότητες (Agarwal and Agarwal, 2006, Unger, 2006). Τέλος, με το πέρας της εν λόγω φάσης, τα παράνομα αποκτηθέντα έσοδα, έχουν μετατραπεί από χρήματα σε φυσική μορφή, σε λογιστικό χρήμα διαμέσου λογαριασμών καταθέσεων.

Η φάση διαστρωμάτωσης ή συσσώρευσης (layering stage)

Στη φάση της διαστρωμάτωσης ή συσσώρευσης όπως αλλιώς ονομάζεται, πραγματοποιείται ο διαχωρισμός των παράνομων χρημάτων από τα στοιχεία εκείνα τα οποία τα καθιστούν «βρώμικα» και παράνομα. Για να πραγματοποιηθεί η διαστρωμάτωση, χρειάζεται την ύπαρξη ενός πολύπλοκου δικτύου οικονομικών συναλλαγών, όπως για παράδειγμα, μεταφορά χρημάτων σε οικονομικές μονάδες οι οποίες εδρεύουν σε χώρες που υποθάλπουν παράνομες οικονομικές δραστηριότητες (Yuksel, 1991). Ακόμη, τα παράνομα χρήματα, υπεισέρχονται ξανά στη νόμιμη οικονομία, διαμέσου των εταιρειών αυτών, πλέον απαλλαγμένα από κάθε στοιχείο το οποίο να υποδηλώνει την εγκληματική προέλευση τους (Araujo, 2008).

Ακόμη, καλό είναι να μην αμεληθεί να επισημανθεί, το γεγονός ότι τα παράνομα αποκτηθέντα χρήματα, δε μεταφέρονται στις εν λόγω εταιρείες με φυσική μεταφορά τους, αλλά με τη χρήση τραπεζικών πληροφοριακών συστημάτων, δηλαδή με τη μορφή λογιστικού χρήματος ή με τη μορφή πολύτιμων μετάλλων και λίθων. Όλες οι παραπάνω ενέργειες, σκοπό έχουν να διατηρήσουν τη μυστικότητα των συναλλαγών και να αποκρύψουν την πραγματική προέλευση των χρημάτων αυτών (Unger, *et. al.*, 2006). Συνοψίζοντας, καταλυτικό ρόλο στη δράση τέτοιων κυκλωμάτων διαδραματίζουν οι διεθνείς συνθήκες μεταξύ των κρατών σχετικά με το ελεύθερο εμπόριο, καθώς και η ύπαρξη οικονομικών παραδείσων όπως πολύ συχνά ονομάζονται, οι χώρες που υποθάλπουν τέτοιες οικονομικές δραστηριότητες, όπου διαμέσου των λεγόμενων υπεράκτιων εταιρειών (offshore) διακινούν και συνακόλουθα «καθαρίζουν» τα παράνομα χρήματα.

Η φάση της ολοκλήρωσης (integration stage)

Η φάση της ολοκλήρωσης, αναφέρεται στην εισχώρηση των παράνομων αποκτηθέντων κερδών στην υγιή οικονομία, αφού έχουν πλέον εξαιρεθεί τα σημάδια της παράνομης προέλευσης τους. Ο τρόπος εμφάνισης τους πλέον, είναι ως νόμιμα επιχειρηματικά κεφάλαια (Araujo, 2008). Ακόμη, καλό είναι να επισημανθεί, ότι η φάση της ολοκλήρωσης πετυχαίνει το σκοπό της μόνο όταν τα παράνομα χρήματα, είτε επανενταχθούν στην υγιή οικονομία, είτε επενδυθούν ξανά στη χρηματοδότηση παράνομων δράσεων, οπότε επιστρέφουν ξανά εκεί από όπου ξεκίνησαν (Yuksel, 1991).

Για να γίνει καλύτερα αντιληπτό αυτό καλό είναι να αναφέρουμε το γεγονός, ότι θα μπορούσαν αυτά τα χρήματα να παραμείνουν στην αφάνεια ώστε να μην κινήσουν το ενδιαφέρον των διωκτικών αρχών (Unger, *et. al.*, 2006). Όμως, τα χρήματα αυτά δε θα αποτελούσαν κανένα ουσιαστικό όφελος για τα άτομα που τα κατέχουν αν δεν τα χρησιμοποιούν, λαμβάνοντας φυσικά τις απαιτούμενες προφυλάξεις. Με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται η απόκρυψη της παράνομης πηγής τους και επιπρόσθετα είναι διαθέσιμα προς επανεπένδυση.

Περιπτώσεις ξεπλύματος χρήματος διαμέσου των τραπεζών

Πολύ συχνά, περιπτώσεις νομιμοποίησης εσόδων προερχόμενα από παράνομες οικονομικές δραστηριότητες, έχουν αποκαλυφθεί από τις διωκτικές αρχές, με συνέπεια να έρθουν στη δημοσιότητα τα ονόματα των ατόμων τα οποία εμπλέκονται στα εν λόγω κυκλώματα. Σαν συνέπεια όλων αυτών, είναι η πρόκληση σοβαρών κλυδωνισμών στα θεμέλια της κοινωνίας, καθώς δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις όπου άτομα τα οποία θεωρούνταν νομοταγείς πολίτες, αποτελώντας παράδειγμα προς μίμηση, να εμπλέκονται σε κυκλώματα ξεπλύματος χρήματος.

Σε αυτό το σημείο, θα μπορούσαμε να ξεκινήσουμε την ανάλυση μας, με την τράπεζα Bank of New York της Αμερικής, η οποία είναι από τις παλαιότερες τράπεζες στη χώρα. Στην περίπτωση αυτή, από τα στοιχεία που ήρθαν στη δημοσιότητα, από το 1996 μέχρι το 1999, η τράπεζα διαμέσου των δραστηριοτήτων της ξέπλυσε περίπου 15 δις δολάρια τα οποία προέρχονταν από τη Ρωσία. Παρά το γεγονός ότι τα παράνομα χρήματα που διαχειρίστηκε η τράπεζα, με τρόπο που καταδείκνυε σημαντική χαλαρότητα στο εφαρμοζόμενο σύστημα εσωτερικού ελέγχου της, τελικά από τις δικαστικές αρχές δεν επιβλήθηκαν ποινικές διώξεις στους υπευθύνους (Buchanan, 2004).

Παρόμοια υπόθεση πλημμελούς εσωτερικού ελέγχου, είναι και η περίπτωση της Merrill Lynch, στην οποία ένας πρώην εξωτερικός συνεργάτης της, καταγράφηκε το ποσό των 43 εκατομμυρίων δολαρίων, με τη χρήση ενός καναδικού υπεράκτιου συμβολαίου. Η υπόθεση αυτή, αποτελεί ακόμη και σήμερα, μία από τις μεγαλύτερες τέτοιου είδους περιπτώσεις, όπου υφίσταται κλοπή από υπάλληλο εταιρείας και ταυτόχρονη προσπάθεια νομιμοποίησης των χρημάτων αυτών.

Ακόμη, δε θα ήταν καλό να μην αναφερθεί το γεγονός ότι σε ετήσια βάση, στις τράπεζες των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, υπεισέρχονται με παντοίους τρόπους χρήματα προερχόμενα από παράνομες οικονομικές δραστηριότητες που ανέρχονται σε περισσότερα από 500 δις δολάρια. Όπως είναι αντιληπτό, ότι από την οπτική των αμερικανικών τραπεζών, οι οποίες αποτελούν χρηματοπιστωτικά ιδρύματα με σχεδόν αποκλειστικό σκοπό τη μεγιστοποίηση των κερδών τους και συνακόλουθα της ρευστότητας του, τα παράνομα αυτά χρήματα αποτελούν σημαντική πηγή εσόδων, αδιαφορώντας πολλές φορές για την παράνομη προέλευση τους. Σημαντικό στοιχείο σε όλα τα παραπάνω, είναι το γεγονός ότι ο τραπεζικός κλάδος αντιμετωπίζει ασφυκτικές πιέσεις εξαιτίας της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, με συνέπεια την ολοένα και μεγαλύτερη μείωση των τραπεζικών καταθέσεων. Συνεπώς, αυτή η αδυναμία των τραπεζών να προσελκύσουν χρήματα από καταθέσεις πολιτών, διορθώνεται θα λέγαμε από την εισροή παράνομων χρημάτων. Ακόμη, παρά τις διαβεβαιώσεις των αρμοδίων αρχών ότι λαμβάνονται τα απαραίτητα μέτρα για τον περιορισμό του φαινομένου του ξεπλύματος χρήματος, η πραγματικότητα είναι τελείως διαφορετική (Petras, 2001). Συγκεκριμένα, οι τράπεζες των Ηνωμένων Πολιτειών, διαθέτουν εξειδικευμένες τεχνικές ξεπλύματος χρήματος

και μεταφοράς κεφαλαίων, με ταυτόχρονη τοποθέτηση των χρημάτων αυτών σε εταιρείες ή σε αμερικανικά ομόλογα.

Στην συνέχεια της ανάλυσης μας, θα επικεντρωθούμε στη διεξοδική μελέτη περιπτώσεων κατά τις οποίες αποκαλύφθηκαν οι δραστηριότητες τραπεζικών ιδρυμάτων, που αποσκοπούσαν στη νομιμοποίηση εσόδων τα οποία προέρχονταν από παράνομες οικονομικές δραστηριότητες. Τέλος, θα επιχειρηθεί και ανάλυση της περίπτωσης του σκανδάλου Κοσκωτά, το οποίο συγκλόνισε κατά το παρελθόν τη χώρα μας, επιδιώκοντας με αυτόν τον τρόπο να μελετηθούν και αντίστοιχες περιπτώσεις ξεπλύματος χρήματος στην Ελλάδα.

Η περίπτωση της Bank of Credit and Commerce International-BCCI

Η Bank of Credit and Commerce International-BCCI (Διεθνής Τράπεζα Πιστώσεων και Εμπορίου) ιδιοκτησίας του Πακιστανού τραπεζίτη Aga Hassan Abedi. Ιδρύθηκε το 1972 στο Λουξεμβούργο και μέχρι το 1985 δραστηριοποιούνταν σε 70 χώρες με το σύνολο του ενεργητικού της να φθάνει τα 20 δις δολάρια. Σημαντικοί επενδυτές της τράπεζας υπήρξαν, στα πρώτα κυρίως βήματα της, ο Εμίρης του Αμπού Ντάμπι και η Bank of America η οποία είχε τοποθετήσει περισσότερα από 2,5 δις δολάρια συμμετέχοντας παράλληλα και στο κεφάλαιο της εταιρείας.

Η τράπεζα BCCI, εξαιτίας των παγκόσμιων δραστηριοτήτων της, παρείχε τη δυνατότητα σε πελάτες ιδιαίτερα πλούσιους κατά προτεραιότητα, να απολαμβάνουν τραπεζικές υπηρεσίες σε προσωπικό επίπεδο. Οι πελάτες αυτοί μπορεί να προέρχονταν από όλα τα σημεία του πλανήτη, δηλαδή τόσο από τον λεγόμενο ανεπτυγμένο κόσμο, όσο και από τον αναπτυσσόμενο. Η συνεργασία με την τράπεζα BCCI, παρείχε στους εκάστοτε πελάτες της προνόμια όπως φορολογική απαλλαγή, εχεμύθεια των συναλλαγών, απόκρυψη των στοιχείων των πελατών σχετικά με την ταυτότητα τους, το ύψος και τη φύση των συναλλαγών (Τραγάκης, 1996).

Τα προβλήματα για τη BCCI ξεκίνησαν από τις τελωνιακές αρχές των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, όπου ύστερα από σχετική έρευνα αποκαλύφθηκε ότι ο μεγαλύτερος καταθέτης της τράπεζας ήταν ο στρατηγός και παράλληλα πρωθυπουργός του Παναμά Manuel Noriega, ο οποίος δικάστηκε το, Μάρτιο του 1988 στο Μαϊάμι για συμμετοχή σε κυκλώματα ξεπλύματος χρήματος, με βάση τη νομοθεσία των Ηνωμένων Πολιτειών. Ακόμη, η σχετική έρευνα, κατέδειξε ότι ο πρώην υπουργός άμυνας των Ηνωμένων Πολιτειών και μετέπειτα δικηγόρος στην Ουάσινγκτον, βοήθησε καταλυτικά στην εξαγορά τριών τραπεζών από τη BCCI, καθώς και ότι τόσο οι μυστικές υπηρεσίες της Αμερικής, όσο και πολλών ακόμη κρατών, ήταν πελάτες της BCCI.

Επιπρόσθετα, θα ήταν καλό να αναφερθεί ότι ύστερα από τους ελέγχους των διωκτικών αρχών της Αμερικής, όπου και αποκαλύφθηκε η δράση της τράπεζας, αποδείχθηκε ότι το εφαρμοζόμενο σύστημα σχετικά με τη νομιμοποίηση εσόδων που προέρχονταν από παράνομες οικονομικές δραστηριότητες, ήταν από τα πλέον εξελιγμένα και πολύπλοκα στην ιστορία του φαινομένου.

Η περίπτωση της Salinas-Citibank

Στην περίπτωση αυτή, στις αρχές της δεκαετίας του 90 μεταφέρθηκαν σημαντικά χρηματικά ποσά σε χώρες εκτός του Μεξικό, διαμέσου της τράπεζας Citibank σε συνεργαζόμενα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα με την εν λόγω τράπεζα, στην Ελβετία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Το κύκλωμα αυτό, οργανώθηκε από τον

Raul Salinas de Gotari, ο οποίος είναι αδελφός του πρώην προέδρου του Μεξικό Carlos Salinas de Gotari.

Βάση των ερευνών του GAO, ο Salinas κατάφερε να διοχετεύσει περίπου 90-100 εκατομμύρια δολάρια από το 1992 μέχρι το 1994, με τη βοήθεια που του παρείχε η τράπεζα Citibank του Μεξικό και της Νέας Υόρκης. Η διοχέτευση των παράνομων χρηματικών κεφαλαίων πραγματοποιούνταν ως εξής, από το Μεξικό τοποθετούνταν στη Νέα Υόρκη, στη συνέχεια καταθέτονταν σε τραπεζικούς λογαριασμούς στο Λονδίνο και τέλος στην Ελβετία. Εν συνεχεία, η δράση του κυκλώματος δεν περιορίστηκε μόνο στις παραπάνω ενέργειες, αλλά προχώρησε και στη δημιουργία μίας υπεράκτιας οικονομικής μονάδας με την επωνυμία Trocca. Ο σκοπός ίδρυσης της εταιρείας ήταν, φαινομενικά πάντα, η διαχείριση χρημάτων πελατών για επενδυτικούς σκοπούς πάντα συμπεριλαμβανομένου και του Salinas. Όλες αυτές οι επενδυτικές υπηρεσίες παρέχονταν διαμέσου της εταιρείας Cititrust η οποία έχει ως έδρα της τα νησιά Κέιμαν.

Επιπρόσθετα ο Salinas, δε περιορίστηκε στα παραπάνω προστατευτικά μέτρα, αλλά όλα τα στοιχεία που καταδείκνυαν τη δράση και τις συνεργασίες που διατηρούσε, διατηρήθηκαν στα νησιά Κέιμαν, απολαμβάνοντας τη προστασία από την τοπική νομοθεσία σχετικά με το απόρρητο που διέπει τις δραστηριότητες των εκεί οικονομικών μονάδων. Ακόμη, ο Salinas, δημιούργησε τρεις εταιρείες με παράλληλη δράση με την πρώτη, επιδιώκοντας την ολοένα και μεγαλύτερη απόκρυψη και διασφάλιση των δραστηριοτήτων του. Επίσης, η τράπεζα Citibank, ουδέποτε ζήτησε την απόδοση στοιχείων από τον Salinas τα οποία να σχετίζονταν με τη δράση του, με άμεση συνέπεια να μην είναι εφικτό να αποκαλυφθεί η πραγματική του δράση σε όλο της το μέγεθος. Σε όλα αυτά έρχεται να προστεθεί το γεγονός ότι η Citibank του επέτρεπε να χρησιμοποιεί διαφορετικό όνομα από το πραγματικό του, όταν πραγματοποιούσε συναλλαγές με αυτήν. Συνεπώς, δεν κατέστη ποτέ εφικτό να συνδυαστεί ο Salinas με τη δράση της εταιρείας Trocca.

Η εγκληματική δράση του Salinas, έλαβε τέλος ύστερα από τη σύλληψη του τον Μάρτιο του 1995 στο Μεξικό, όχι για τα οικονομικά εγκλήματα που είχε διαπράξει αλλά με τη κατηγορία της συνέργειας στη δολοφονία ενός αξιωματούχου της τότε κυβέρνησης του Μεξικό. Ακόμη, το Νοέμβριο του ίδιου χρόνου, συνελήφθη η γυναίκα του στην Ελβετία, με συνέπεια να υποχρεωθεί τελικά η τράπεζα Citibank να συνεργασθεί με τις διωκτικές αρχές προσκομίζοντας στοιχεία για τις δραστηριότητες του Salinas.

Το αποτέλεσμα της σοβαρής αυτής υπόθεσης ήταν, τελικά να μην μπορέσει να αποδειχθεί με σαφή επιχειρήματα η εμπλοκή και συνακόλουθα η ενοχή του Salinas στο κύκλωμα της μεταφοράς των παράνομων χρημάτων (Petras, 2001). Ακόμη, δεν ήταν εφικτό από τις αρμόδιες διωκτικές αρχές των Ηνωμένων Πολιτειών, όπως του Υπουργείου Δικαιοσύνης και του GAO, να αποφανθούν αν τελικά η τράπεζα Citibank, παραβίασε τη νομοθεσία. Αυτή η περίπτωση που μόλις μελετήσαμε, καταδεικνύει με τον καλύτερο τρόπο, το γεγονός ότι τα κυκλώματα τα οποία ασχολούνται με τη μεταφορά και το ξέπλυμα παράνομων χρημάτων, έχουν παγκόσμιο πεδίο δράσης και εφαρμόζουν μηχανισμούς τέτοιους ώστε να μην είναι δυνατή η αποκάλυψη των ενεργειών τους από τις εκάστοτε διωκτικές αρχές.

Το σκάνδαλο Κοσκωτά

Το σκάνδαλο Κοσκωτά, συγκλόνισε τη χώρα μας στα τέλη της δεκαετίας του 80. Αλλά πριν μελετήσουμε τα όσα συνέβησαν, καλό είναι να μην αμελήσουμε να

αναφέρουμε ότι το κεντρικό πρόσωπο στην εν λόγω υπόθεση ο Γεώργιος Κοσκωτάς, ήταν τότε ένας νέος και πολύ φιλόδοξος τραπεζίτης ιδιοκτήτης της τράπεζας Κρήτης, ο οποίος ήταν ταπεινής καταγωγής χωρίς καμία επιφάνεια. Με τη δυναμικότητα και το οξύ πνεύμα που τον διέκρινε, κατάφερε πολύ γρήγορα να επιβληθεί στον ευρύτερο τραπεζικό και επιχειρηματικό κλάδο. Όλα αυτά έλαβαν τέλος ύστερα από ελέγχους που πραγματοποιήθηκαν στην τράπεζα Κρήτης, όπου και διαπιστώθηκε ότι ο ιδιοκτήτης της είχε υπεξαιρέσει ποσά που ανέρχονταν σε δισεκατομμύρια δραχμές (Τραγάκης, 1996).

Οι ενέργειες των διωκτικών αρχών οδήγησαν τον Γεώργιο Κοσκωτά στο να εγκαταλείψει την Ελλάδα και να διαφύγει στην Αμερική, επιδιώκοντας να αποφύγει τη σύλληψη του. Στην πολύκροτη υπόθεση, ο τύπος της εποχής έκανε λόγο για ισχυρούς συνεργάτες του Κοσκωτά, όπως μέλη της τότε ηγεσίας της χώρας καθώς και του τότε Πρωθυπουργού Ανδρέα Παπανδρέου, ότι αποτελούσαν συνεργούς του λαμβάνοντας μεγάλα χρηματικά ποσά σε αντάλλαγμα για τη βοήθεια που του παρείχαν στην εγκληματική του δράση. Σε αυτή τη δίνη των γεγονότων η έρευνα των αρχών έφερνε στο φως της δημοσιότητας ολοένα και περισσότερα στοιχεία που καταδείκνυαν άτομα εξουσίας ως συνεργούς του Κοσκωτά. Τελικά, το μεγαλύτερο μέρος της ευθύνης αποδόθηκε στον τότε Πρωθυπουργό της Ελλάδος, παρά τις απεγνωσμένες προσπάθειες των στελεχών του κόμματος του να παρουσιάσουν την υπόθεση ως σκευωρία κατά του κόμματος και του αρχηγού του.

Τεχνικές ξεπλύματος χρήματος

Σε αυτό το σημείο, επιχειρείται η αποτύπωση των σημαντικότερων τεχνικών που χρησιμοποιούν τα άτομα που εμπλέκονται σε παράνομες οικονομικές δραστηριότητες. Ο λόγος για τον οποίο γίνεται λεπτομερής καταγραφή αυτών σε αυτό το σημείο της έρευνας, είναι γιατί κατά την άποψη μας, οι μέθοδοι και οι τεχνικές που συνεχώς εφευρίσκονται με σκοπό το ξέπλυμα χρήματος είναι σημαντικό να αναλυθούν ώστε να προταθούν τρόποι αντιμετώπισης του φαινομένου. Αναλυτικότερα, η διάκριση των χρησιμοποιούμενων τεχνικών έγινε ανάλογα με τον τρόπο που διοχετεύονται τα παράνομα χρήματα σε άμεσο και έμμεσο τρόπο. Ακόμη, ανάλογα με το αν τα χρήματα διοχετεύονται διαμέσου χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, εικονικών εταιρειών, αξιόγραφων όπως μετοχών και ομολόγων και τέλος δεν αμελήθηκε ο παράγοντας της χρήσης του διαδικτύου (Agarwal and Agarwal, 2004). Συνοψίζοντας, σκοπός αυτού του διαχωρισμού, είναι η ταξινόμηση ομοειδών στοιχείων, για την καλύτερη ανάλυση τους.

Άμεση διοχέτευση των εσόδων

Η μέθοδος του μυρμηγκιού (smurfing)

Η επονομαζόμενη μέθοδος του μυρμηγκιού (smurfing) θα τολμούσαμε να επισημάνουμε ότι αποτελεί για τα σχετιζόμενα με οικονομικά αδικήματα άτομα συνήθης τακτική. Η βασική δομή στην οποία βασίζεται είναι απλή. Πιο συγκεκριμένα, τα παράνομα αποκτηθέντα χρήματα, κατανέμονται διαμέσου μίας πλειάδας συναλλαγών, με πολύ μικρό όγκο χρημάτων ώστε να μην κινούν τις υποψίες των διωκτικών αρχών. Για παράδειγμα, τα χρηματικά ποσά μπορεί να είναι λιγότερα των 10.000 \$ όριο το οποίο θέτουν οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής (Baker, 2005).

Επιπρόσθετα, για να επιτελεστούν αυτές οι ενέργειες, απαιτείται η συνέργεια ανθρώπων οι οποίοι είναι υπεράνω υποψίας και θα διαδραματίσουν ρόλο

μεσολαβητή. Οι μεσολαβητές, πραγματοποιούν τις καταθέσεις στα εκάστοτε τραπεζικά ιδρύματα σε συγκεκριμένους λογαριασμούς, για λογαριασμό τρίτων ατόμων. Ακόμη, είναι σύνηθες φαινόμενο, οι μεσολαβητές, να επιδιώκουν την έκδοση τραπεζογραμματίων με σκοπό την εκ νέου μεταβίβαση τους σε άλλους μεσολαβητές, καταλήγοντας σε κάποιες περιπτώσεις τα τραπεζογραμμάτια να επενδύονται σε άλλες τράπεζες ακόμη και του εξωτερικού. Συνοψίζοντας, καλό είναι να επισημανθεί, ότι το πλήθος των μεσολαβητών μπορεί να ανέρχεται ακόμη και σε αρκετές εκατοντάδες άτομα.

Η μέθοδος της φυσικής μεταφοράς χρημάτων

Η μέθοδος της φυσικής μεταφοράς χρημάτων, αποτελεί την παλαιότερη και φυσικά απλούστερη, από άποψη πολυπλοκότητας χρησιμοποιούμενη μέθοδο. Αυτή η διαδικασία επιτυγχάνεται με απλή τοποθέτηση των παράνομων χρημάτων σε συσκευασίες που υποτίθεται ότι περιέχουν εμπορεύματα, με την αποστολή χρημάτων διαμέσου ταχυδρομείου, ακόμη και σε ταξιδιωτικές βαλίτσες όπου έχουν τοποθετηθεί χρήματα. Ο προορισμός των χρημάτων αυτών, είναι χώρες οι οποίες είναι συχνά γνωστές ως φορολογικοί παράδεισοι, οι οποίες υποθάλπουν συστηματικά παράνομες δραστηριότητες, εφαρμόζοντας μηδενικούς ελέγχους αναφορικά με τη προέλευση των χρημάτων, σε αντίθεση με τους πολύ αυστηρούς κανονισμούς που διέπουν το τραπεζικό απόρρητο (Argentieri, *et. al.*, 2006). Τέτοιες χώρες είναι για παράδειγμα το Λουξεμβούργο, τα νησιά Κέιμαν και Φίτζι.

Επιπρόσθετα, καλό είναι να επισημανθεί, ότι και στη μέθοδο του μυρμηγκιού και στη φυσική μεταφορά χρημάτων, δεν απαιτείται η συνέργεια κάποιου υπαλλήλου από τραπεζικό ίδρυμα. Με λίγα λόγια, μπορεί να επιτευχθεί η μεταφορά των χρημάτων και χωρίς άλλη συνέργια εξωτερικού παράγοντα. Αυτό το γεγονός, δίνει θα λέγαμε κάποιο πλεονέκτημα στους εγκληματίες, ώστε να εμπλέκουν όσο το δυνατόν λιγότερα άτομα στις παράνομες δραστηριότητες τους, εξασφαλίζοντας έτσι μεγαλύτερη μυστικότητα στις ενέργειες τους.

Η έμμεση διοχέτευση των εσόδων

Σε όλα τα παραπάνω αναλύσαμε τεχνικές μεταφοράς παράνομων χρημάτων οι οποίες χαρακτηρίζονται ως άμεσες. Σε αυτό το σημείο κρίνεται σκόπιμο να αναλυθούν επιπρόσθετοι τρόποι οι οποίοι αποσκοπούν στην έμμεση διοχέτευση των παράνομων χρημάτων. Στο κομμάτι που μελετά η παρούσα εργασία, δηλαδή των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, με σημαντικότερο στοιχείο τα τραπεζικά ιδρύματα, απαιτείται η γνώση των στοιχείων του καταθέτη ή ακόμη και της εταιρείας, αν αναφερόμαστε σε νομικό πρόσωπο. Αυτή η τακτική αποσκοπεί, στο να αποτελέσει τροχοπέδη σε άτομα προερχόμενα από το χώρο του εγκλήματος, να καταθέτουν τα χρήματα τους σε τραπεζικούς λογαριασμούς (Biagioli, 2008).

Παρόλα αυτά, όπως έχουμε αναφέρει στην ανάλυση μας πρωτύτερα, οι εγκληματίες έχουν επιδείξει αξιοθαύμαστη προσαρμοστικότητα σε κάθε προσπάθεια των διωκτικών αρχών που στρέφεται εναντίον τους. Αναλυτικότερα, επιχειρώντας τα παράνομα κυκλώματα να εισχωρήσουν σε τραπεζικά ιδρύματα, επιδιώκουν τον προσεταιρισμό υπαλλήλων με χρηματικά ανταλλάγματα. Ακόμη, σε αρκετές περιόδους, τα τραπεζικά ιδρύματα αντιμετωπίζουν σοβαρές οικονομικές πιέσεις με κυριότερη την έλλειψη ρευστότητας. Για να καλύψουν τέτοιου είδους αδυναμίες, αποδέχονται ακόμη και καταθέσεις χρημάτων, προερχόμενες από εγκληματικές δραστηριότητες (Buscaglia, 2008).

Τέτοιου είδους καταθέσεις, αυξάνονται όπως είναι αναμενόμενο σε περιόδους γενικότερων οικονομικών κρίσεων που αντιμετωπίζει μία οικονομία. Για να πραγματοποιηθούν αυτές οι καταθέσεις, χρησιμοποιούνται άτομα τα όποια είναι γνωστά με τον όρο «αχυράνθρωποι» οι οποίοι καταθέτουν τα παράνομα χρήματα, σε μία πλειάδα προσωπικών λογαριασμών τους οποίους διαθέτουν, ακόμη και σε πολλές τράπεζες. Στη συνέχεια, με τα χρήματα αυτά στους προσωπικούς τους λογαριασμούς, προβαίνουν σε έκδοση επιταγών ή ακόμη και σε απευθείας μεταφορά χρημάτων διαμέσου το διαδικτύου (E-Banking) στους λογαριασμούς των δικαιούχων (Buscaglia and Van, 2003).

Στους έμμεσους τρόπους διοχέτευσης, παράνομων χρημάτων, δε θα πρέπει να αμεληθούν να αναφερθούν και ο σημαντικός ρόλος που διαδραματίζουν τα υπεράκτια χρηματοοικονομικά κέντρα ή φορολογικοί παράδεισοι όπως αλλιώς ονομάζονται. Ο λόγος που αυτές οι χώρες έχουν αποκτήσει το προσωνύμιο φορολογικοί παράδεισοι, είναι γιατί οι ελεγκτικοί μηχανισμοί που εφαρμόζονται αναφορικά με τη προέλευση των χρημάτων που εισρέουν στις τράπεζες τους είναι μηδαμινοί. Ακόμη, οι φορολογία είναι σχεδόν μηδενική αναφορικά με τις επενδύσεις και τις καταθέσεις που θα εισρεύσουν στην επικράτεια τους. Επίσης, ο διοικητικός μηχανισμός που διαθέτουν οι χώρες αυτές είναι προσανατολισμένος σε μία πολιτική ανοχής και συνακόλουθης συγκάλυψης παράνομων δραστηριοτήτων όπως το ξέπλυμα χρήματος (Camera, 2001).

Επιπρόσθετα, σε αυτό το σημείο καλό είναι να επισημανθεί, ότι δρουν καταλυτικά στην γιγάντωση του φαινομένου παράγοντες όπως είναι η εξάπλωση της τεχνολογίας και του διαδικτύου, οι συνθήκες που διέπουν τις σχέσεις μεταξύ κρατών και προβλέπουν απελευθέρωση της διακίνηση εμπορευμάτων και κεφαλαίων και τέλος η εξάπλωση των εταιρειών – βιτρίνα, οι οποίες εξαπλώνονται συνεχώς ιδιαίτερα σε χώρες με χαλαρό νομικό σύστημα. Ακόμη, ενδεικτικά μπορούμε να αναφέρουμε ότι τέτοιες χώρες είναι για παράδειγμα το Λουξεμβούργο, το Μονακό, η Μάλτα, το Λιχτενστάιν, η Ανδόρα, ο Παναμάς, τα νησιά Κέιμαν και Κούκ (Chaikin, 2009).

Οι ενδιάμεσοι λογαριασμοί πληρωμών

Με τον όρο ενδιάμεσοι λογαριασμοί πληρωμών ονομάζουμε λογαριασμούς με πολύ αυξημένες δυνατότητες κατάθεσης χρημάτων, οι οποίοι δημιουργούνται από τραπεζικά ιδρύματα από όλον τον κόσμο (master account holders) σε τράπεζες των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, εκ μέρους πελατών τους οι ονομαζόμενοι υποδικαιούχοι (sub-account holders). Με αυτόν τον τρόπο, μπορεί κάποια τράπεζα έναντι αμοιβής να μεσολαβήσει σε διάφορες τράπεζες των Ηνωμένων Πολιτειών, ώστε οι πελάτες της να προβούν σε μία πλειάδα τραπεζικών εργασιών (Campbell, 2000).

Επιπρόσθετα, είναι ορθό να αναφέρουμε ότι ένα ακόμη πλεονέκτημα των ενδιάμεσων λογαριασμών πληρωμών, είναι η δυνατότητα που παρέχουν στους υποδικαιούχους να εκδίδουν επιταγές, να πραγματοποιούν καταθέσεις και αναλήψεις χρημάτων. Όπως είναι αντιληπτό, καθίσταται πολύ δύσκολο για τα τραπεζικά ιδρύματα να ελέγξουν όλες αυτές τις συναλλαγές και να έχουν σαφή γνώση για τους ανθρώπους που τις πραγματοποιούν. Ακόμη, σε αυτή τη μέθοδο είναι εφικτό, μία τράπεζα να δημιουργήσει ένα ενδιάμεσο λογαριασμό, ύστερα από επιθυμία κάποιας άλλης τράπεζας. Συνεπώς, η τραπεζική τακτική «Γνώρισε τον πελάτη σου» δεν έχει

ουσιαστική εφαρμογή σε τέτοια τραπεζικά προϊόντα (Chong and Lopez-de-Silanes, 2006).

Παρόλα αυτά, έχουν επιχειρηθεί συστηματικές προσπάθειες ελέγχου και περιορισμού φαινομένων εξυπηρέτησης εγκληματικών ενεργειών διαμέσου των ενδιάμεσων λογαριασμών πληρωμών. Η πρώτη προσπάθεια έγινε, ύστερα από την υπόθεση της τράπεζας Popular Bank, η οποία υποχρεώθηκε από τις αρμόδιες διωκτικές αρχές των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, να ελέγχει τα στοιχεία των ατόμων που χρησιμοποιούν τους εν λόγω λογαριασμούς, δημιουργώντας ένα συναλλακτικό προφίλ για αυτά τα άτομα, εφαρμόζοντα όλους τους προβλεπόμενους κανόνες εποπτείας και ελέγχου (Compin, (2008).

Οι συναλλαγές μέσω διαδικτύου

Σε αυτό το σημείο κρίνεται σκόπιμο, να αναφερθεί ο σημαντικός ρόλος που διαδραματίζει το διαδίκτυο σε μία πλειάδα δραστηριοτήτων βοηθώντας καταλυτικά στην έγκαιρη διεκπεραίωση τους (Cuéllar, 2003). Από την εξάπλωση του διαδικτύου, ήταν αναμενόμενο να ωφεληθούν οι τραπεζικοί οργανισμοί και κατ'επέκταση οι λειτουργίες που επιτελούν. Αναλυτικότερα, όταν αναφερόμαστε σε οικονομικές εργασίες με τη χρήση του διαδικτύου, αναφερόμαστε σε αγοραπωλησίες προϊόντων και υπηρεσιών. Ακόμη, όσον αφορά τον τραπεζικό κλάδο, μπορούμε να πραγματοποιήσουμε μεταφορά χρημάτων και κατάθεση αυτών σε οπουδήποτε σημείο του πλανήτη. Ακόμη, μπορούν τα χρήματα αυτά να είναι διαθέσιμα οποιαδήποτε στιγμή και σε οποιοδήποτε μέρος. Αναλυτικότερα, παρέχεται η πρόσβαση σε ένα ευρύ παγκόσμιο πεδίο δραστηριοτήτων, με τα τραπεζικά ιδρύματα να διαδραματίζουν ρόλο διαμεσολαβητικό σε αυτές τις χρηματικές ροές (Dorn and Levi, 2008).

Όμως, γίνεται ευθύς αντιληπτό, ότι η ανωνυμία, η ευκολία και φυσικά η ταχύτητα την οποία παρέχει το διαδίκτυο, μπορεί να δράσει καταλυτικά στο να μεταβούμε σε μία εποχή όπου τα χρήματα δε θα έχουν όπως παλαιότερα υλική μορφή, αλλά ηλεκτρονική μορφή ή καλύτερα λογιστική μορφή, αφού αποτελούν μία λογιστική εγγραφή. Παρόλα αυτά, δε θα ήταν καλό να αμελούμε το γεγονός, ότι όλα αυτά τα φαινόμενα θετικά που μας προσφέρει η σύγχρονη τεχνολογική πρόοδος, αποτελούν εργαλεία στα χέρια των ατόμων του εγκληματικού χώρου. Αυτό μπορούμε να το κατανοήσουμε καλύτερα, αν σκεφτούμε ότι με τη χρήση του διαδικτύου και του Internet Banking, θα είναι εφικτό να μεταφέρονται με ιδιαίτερη ευκολία βρώμικα χρήματα σε τραπεζικά ιδρύματα χωρών ανεκτικών σε φαινόμενα διαφθοράς (Gao, *et al.*, 2007).

Όλα αυτά καλό είναι να τα διερευνήσουμε όχι μόνο από την οικονομική υπόσταση, αλλά και από την ηθική υπόσταση του ζητήματος. Αυτό το αναφέρουμε για το λόγο ότι αποτελεί η αυξανόμενη εγκληματική δραστηριότητα, παράγοντα αποσταθεροποίησης για μία κοινωνία. Αυτό γιατί, αν οι εγκληματικές συμπεριφορές αρχίσουν να αποτελούν κανόνα της ζωής και δράσης των πολιτών, τότε θα αντικαταστήσουν σταδιακά θεσμούς που έως τότε αποτελούσαν τους στυλοβάτες της εν λόγω κοινωνίας. Δηλαδή, θα έχουμε φαινόμενα ηθικής κατάπτωσης, αύξηση περιπτώσεων εγκληματικής συμπεριφοράς, καθώς και άμεση αμφισβήτηση του ίδιου του θεσμού της Δημοκρατίας (Gao and Xu, 2009).

Επιπρόσθετα, η ολοένα και μεγαλύτερη διάδοση του διαδικτύου και των εταιρειών ηλεκτρονικής διαμεσολάβησης μεταφοράς χρημάτων σε τραπεζικούς λογαριασμούς σε όλον τον κόσμο, έχουν αλλάξει συνακόλουθα και τον παραδοσιακό ρόλο των τραπεζών. Αυτό γιατί, μέχρι τώρα τα τραπεζικά ιδρύματα διαχειρίζονταν με

μονοπωλιακό τρόπο θα λέγαμε, τη διαμεσολάβηση στη μεταφορά χρημάτων. Ακόμη, οι εταιρίες μεταφοράς χρημάτων με ηλεκτρονικό τρόπο, αποτελούν πόλο έλξης για οποιονδήποτε επιθυμεί να μεταφέρει γρήγορα και χωρίς ιδιαίτερες διατυπώσεις χρήματα, είτε είναι παράνομα, είτε είναι νόμιμα (Geiger and Wuensch, 2007). Συνεπώς, η επέκταση του διαδικτύου και συνακόλουθα των εταιριών μεταφοράς χρημάτων, ενέχουν τον κίνδυνο να αποτελούν οι τράπεζες μη προσφιλής μέθοδο, καθώς και να δυσχεράνει το έργο των κρατικών υπηρεσιών δίωξης οικονομικών εγκλημάτων, με νοσηρές για την κοινωνία και την οικονομία συνέπειες.

Ο χρηματοπιστωτικός κλάδος

Ο χρηματοπιστωτικός κλάδος, έχει πολλές φορές χρησιμοποιηθεί από ανθρώπους του εγκληματικού χώρου, που στοχεύουν να καθαρίσουν τα παράνομα χρήματα που διαθέτουν από τα στοιχεία που τα καθιστούν «βρώμικα». Για να επιτευχθούν οι στόχοι τους, τα άτομα αυτά, επενδύουν τα χρήματα τους σε χρηματιστηριακά προϊόντα, ακόμη και διαμέσου εταιριών (νομικά πρόσωπα). Τα χρηματιστηριακά προϊόντα που χρησιμοποιούνται για επενδύσεις είναι τα: αμοιβαία κεφάλαια, οι μετοχές εταιριών εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αξιών, τα repos, τα ομόλογα και η αγορά παραγώγων (Gnutzmann, *et. el.*, 2008).

Οι συναλλαγές που αναφέραμε πρωτύτερα, πραγματοποιούνται με τη συνδρομή χρηματιστηριακών εταιριών και εταιριών διαβίβασης εντολών. Σε περιπτώσεις όμως όπου ο πελάτης των εταιριών αυτών είναι κάτοικος εξωτερικού ή ακόμη αν η εταιρεία που απευθύνεται σε κάποια χρηματιστηριακή εταιρεία είναι off shore, τότε καθίσταται πολλές φορές αδύνατη η εφαρμογή συστηματικών ελέγχων του συναλλακτικού προφίλ του πελάτη.

Πολύ συχνά, οι πελάτες των χρηματιστηριακών εταιριών, προβαίνουν σε επενδύσεις μικρών ποσών, για πολύ μικρό χρονικό διάστημα, αδιαφορώντας σε αρκετές περιπτώσεις για τα αναμενόμενα κέρδη. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι σκοπός των επενδύσεων αυτών είναι όχι το κέρδος, αλλά ο καθαρισμός των παράνομων χρημάτων από τα παράνομα στοιχεία του. Κάνοντας αυτά, οι εμπλεκόμενοι σε τέτοιου είδους εγκληματικές δραστηριότητες, καθίσταται ικανοί να επενδύσουν ξανά τα χρήματα, ακόμη και σε επιχειρηματικές δραστηριότητες στη νόμιμη οικονομία (Graham, 2003).

Σε αυτό το σημείο κρίνεται σκόπιμο να αναλυθούν σε μεγαλύτερο βάθος οι πλέον σύγχρονες χρησιμοποιούμενες μέθοδοι των ατόμων που επιχειρούν να νομιμοποιήσουν έσοδα τα οποία απόκτησαν διαμέσου εγκληματικών ενεργειών. Αυτά τα στοιχεία προέρχονται από μελέτη την οποία δημοσίευσε η FATF (2010) η οποία επιχείρησε να αναλύσει και να παρουσιάσει, τις χρησιμοποιούμενες μεθόδους αναφορικά με το ξέπλυμα χρήματος. Οι μέθοδοι αυτές είναι οι παρακάτω:

- **Ανώνυμα ομόλογα**

Τα ανώνυμα ομόλογα, τα οποία σε αρκετές χώρες γνωρίζουν ιδιαίτερη άνθηση, προσφέρουν τη δυνατότητα αγοράς τους ή ακόμη και μεταβίβασης τους, χωρίς να απαιτούνται προσωπικά στοιχεία τα οποία είναι υποχρεωμένος να αναφέρει ο κάτοχος τους. Σε αυτές τις αγοραπωλησίες, δρουν καταλυτικά και παράγοντες όπως είναι το διαδίκτυο και η δυνατότητα υλοποίησης τραπεζικών συναλλαγών ακόμη και από προσωπικό υπολογιστή (Internet Banking). Αναλυτικότερα, τα ανώνυμα ομόλογα, αποτελούν σημαντικό εργαλείο το οποίο διαθέτουν στην κατοχή τους οι άνθρωποι του εγκλήματος, ώστε με τη χρησιμοποίησή του να ξεπλένουν

χρήματα, αλλά και να αποκρύπτουν τις παράνομες δραστηριότητες τους. Οι κάτοχοι των ομολόγων αυτών, επιπρόσθετα έχουν τη δυνατότητα είτε να ρευστοποιήσουν τα ομόλογα αυτά, είτε να τα καταθέσουν σε τραπεζικό λογαριασμό ώστε να μπορούν να προβούν στην αγορά άλλων τραπεζικών προϊόντων (Masciandaro and Barone, 2008).

- **Συνταξιοδοτικά προγράμματα**

Με τη χρήση των συνταξιοδοτικών προγραμμάτων, παρέχεται η δυνατότητα σε επενδυτές να επενδύσουν τα χρήματα τους σε χρηματοοικονομικά προϊόντα όπως είναι τα αμοιβαία κεφάλαια. Οι συμφωνίες που διέπουν τέτοια προϊόντα, είναι ιδιαίτερα εύκολο να αναιρεθούν και να διακοπεί η ισχύ τους, χωρίς χρηματική επιβάρυνση για τη διακοπή του συμβολαίου με παράλληλη επιστροφή των επενδυμένων χρημάτων στον επενδυτή. Για να γίνουν καλύτερα αντιληπτά τα όσα αναφέρονται, θα ήταν καλό να επισημάνουμε, ότι τα συμβόλαια αυτά μπορεί να έχουν ισχύ ακόμη και λίγες ημέρες, συνήθως δέκα. Ακόμη, υπάρχει η δυνατότητα έκδοσης επιταγής από την εταιρεία που ασφαλίζει το εν λόγω προϊόν, την οποία μπορεί ο κάτοχος της να καταθέσει σε τραπεζικό ίδρυμα. Τέλος, αν το τραπεζικό ίδρυμα που θα κατατεθεί η επιταγή εδρεύει σε χώρα με χαλαρό τραπεζικό εποπτικό έλεγχο, καθίσταται αδύνατο να εντοπιστεί η παράνομη πηγή της επιταγής (McDowell, 2001).

- **Penny stocks**

Με τον όρο Penny stocks ονομάζουμε μία κατηγορία μετοχών, η οποία έχει ως βασικό χαρακτηριστικό της, ότι η τιμή με την οποία διαπραγματεύεται στις χρηματιστηριακές αγορές είναι πολύ μικρή. Ακόμη, είναι συχνό φαινόμενο, τέτοιου είδους μετοχές να εκδίδονται από εικονικές εταιρείες οι οποίες εμπλέκονται σε εγκληματικές δραστηριότητες.

Επιπρόσθετα οι μετοχές Penny stocks, μπορούν να αγοραστούν στο χρηματιστήριο αξιών από ανθρώπους που υποτίθεται ότι επιθυμούν να επενδύσουν σε μία επιχείρηση η οποία επιδιώκει να εισέλθει άμεσα στο χρηματιστήριο. Στη συνέχεια, οι επενδυτές αυτοί πουλούν σε άλλους επενδυτές το μερίδιό τους, εμφανίζοντας τα βρώμικα χρήματα τους ως νόμιμα κέρδη (Menon and Kuman, 2005).

- **Options**

Τα συμβόλαια δικαιώματος προαίρεσης (Options), αποτελούν ένα χρηματιστηριακό προϊόν, με το οποίο επιχειρείται μία απευθείας συμφωνία μεταξύ του αγοραστή και του πωλητή. Αναλυτικότερα, ο πωλητής πουλά δικαιώματα αγοράς σε καθορισμένη τιμή, για κάθε μετοχή και για συγκεκριμένο χρόνο. Επίσης, αν ένας καινούργιος επενδυτής θελήσει να εισέλθει στη συμφωνία, υπάρχει το ενδεχόμενο να εισέλθει με δυσμενέστερους όρους σε σχέση με αυτούς που ήδη υπάρχουν στην αγορά με δική του επιθυμία (Nair, 2007). Το αρνητικό στοιχείο σε τέτοιες περιπτώσεις είναι ότι πολύ συχνά, οι λεγόμενοι «δυσμενείς όροι» που επιβάλλονται σε κάποιους επενδυτές, δεν είναι τίποτε άλλο από εικονικές συμφωνίες, που αποσκοπούν στην προώθηση παράνομων συναλλαγών.

Οικονομικές μονάδες (εταιρείες βιτρίνα)

Στο συγκεκριμένο σημείο κρίνεται σημαντικό κατά την άποψη μας, να επισημανθεί ο ρόλος των λεγόμενων εταιρειών βιτρίνα, στο ξέπλυμα χρήματος (Nawaz, *et. al.*, 2002). Αναλυτικότερα, πρόκειται για οικονομικές μονάδες, οι οποίες

θεωρούνται από την νομοθεσία ως νομικά πρόσωπα, που προβαίνουν σε νόμιμες επιχειρηματικές πράξεις, διαμέσου των διοικητικών τους στελεχών. Δέλεαρ για τα άτομα του εγκληματικού χώρου, αποτελούν εταιρείες βιτρίνα, οι οποίες εξαιτίας της φύσης της επιχειρηματικής δραστηριότητας που ασκούν, διαθέτουν μεγάλη ρευστότητα και σταθερά λειτουργικά έξοδα. Τέτοιες επιχειρήσεις είναι τα εστιατόρια, χρυσοχοεία, κέντρα διασκέδασης και ταξιδιωτικά γραφεία. Συνεπώς, οι εν λόγω οικονομικές μονάδες, αποτελούν προσφιλή τακτική στην προσπάθεια του οργανωμένου εγκλήματος να απαλλάξει από τα παράνομα ίχνη τα χρήματα που κερδίζει (Organisation for Economic Co-operation and Development, 2002).

Υπεράκτιες εταιρείες

Με τον όρο υπεράκτιες εταιρείες ή ακόμη καλύτερα υπεράκτιες δραστηριότητες, αναφερόμαστε κυρίως στη γεωγραφική τοποθεσία στην οποία εδρεύει η οικονομική μονάδα (Hampton and Mark, 2002). Αν και πολλές φορές, η αντίληψη που απορρέει στο άκουσμα του ονόματος τους είναι ότι επιτελούν παράνομες οικονομικές δραστηριότητες. Στις μέρες μας υπάρχουν οι ακόλουθοι τύποι υπεράκτιων εταιρειών (Holder, 2003).

- Οι υπεράκτιες εταιρείες οι οποίες απολαμβάνουν μικρή, έως ανύπαρκτη φορολογία σε όλες τις δραστηριότητες τους (Hülse, 2008). Οι οικονομικές μονάδες αυτές, συνήθως εδρεύουν σε χώρες οι οποίες συχνά αναφέρονται και ως οικονομικοί παράδεισοι. Τέτοιες χώρες είναι οι Σεϋχέλλες, τα νησιά Φίτζι, τα νησιά Κέιμαν, οι Παρθένοι νήσοι κ.α.
- Οι οικονομικές μονάδες οι οποίες δρουν σε χώρες οι οποίες τους προσφέρουν προνόμια τα οποία συνδυάζουν τα οφέλη που απολαμβάνουν τόσο οι υπεράκτιες εταιρείες, όσο και οι ημεδαπές εταιρείες των χωρών αυτών. Αν και παρουσιάζεται ως περίπτωση αρκετά πολύπλοκη, αποτελεί προσφιλή μέθοδο για πολλούς επενδυτές. Για παράδειγμα, δύνεται η δυνατότητα, μία επιχείρηση ή ένας επιχειρηματίας, να δρα επιχειρηματικά ως υπεράκτια οικονομική μονάδα στα νησιά Φίτζι χωρίς να καταβάλει φορολογία, εξαιτίας του ότι η εν λόγω χώρα αποτελεί φορολογικό παράδεισο και να έχει μόνιμη κατοικία ή έδρα της εταιρείας στις Σεϋχέλλες, όπου πάλι απαλλάσσεται από φόρους εξαιτίας της ύπαρξης σύμβασης αποφυγής διπλής φορολογίας (International Monetary Fund, 2005).
- Οι επιχειρήσεις περιορισμένης ευθύνης και οι συνεργασίες περιορισμένης ευθύνης. Τέτοιοι είδους επιχειρηματικές δομές, αφορούν περιπτώσεις επενδύσεων σε υπεράκτιες επενδύσεις. Αυτό γιατί διαθέτουν χαρακτηριστικά όπως είναι η περιορισμένη ευθύνη των συμμετεχόντων και η συνακόλουθη συνεργασία αυτών με σημαντικά φορολογικά οφέλη. Ακόμη, τα κέρδη που θα αποκτηθούν από την επιχειρηματική δράση των ατόμων αυτών, διανέμονται στα μέλη της οικονομικής μονάδος και συνακόλουθα φορολογούνται για αυτά. Τα σημαντικά πλεονεκτήματα αυτής της επιχειρηματικής δομής, απολαμβάνουν τα άτομα τα οποία είναι μόνιμοι κάτοικοι των χωρών που θεωρούνται φορολογικοί παράδεισοι. Αυτό γιατί μπορούν να απολαμβάνουν τις φοροαπαλλαγές των χωρών αυτών, χωρίς να είναι υπόχρεοι φόρου σε οποιαδήποτε άλλη χώρα του κόσμου και αν διαμένουν, αφού έστω και τυπικά είναι μόνιμοι κάτοικοι χώρας που ανήκει στην κατηγορία των οικονομικών παραδείσων (International Monetary Fund, 2007).

- Οι εταιρείες που δρουν σε αρκετές ταυτόχρονα χώρες, απολαμβάνοντας σε κάθε μία από αυτές ειδικά φορολογικά προνόμια. Ο λόγος που ακολουθείται η εν λόγω τακτική από τις χώρες υποδοχής αλλοδαπών επιχειρήσεων, είναι η ενίσχυση της τοπικής οικονομίας. Από την άλλη πλευρά, οι εκάστοτε οικονομικές μονάδες, με αυτόν τον τρόπο αποκτούν τη δυνατότητα να καρπώνονται σημαντικά οφέλη τα οποία μπορεί να ποικίλουν από χώρα σε χώρα (International Monetary Fund, 2010).

Σε αυτό το σημείο κρίνεται σκόπιμο κατά την άποψη μας, να επισημανθεί ότι εκτός από τις χώρες οι οποίες χαρακτηρίζονται ως φορολογικοί παράδεισοι, οι περισσότερες χώρες παρέχουν προνόμια σε επενδυτικές προσπάθειες που θα γίνουν στην επικράτεια τους. Φυσικά, όπως είναι αντιληπτό, δεν αρκεί μόνο η ύπαρξη χαμηλής φορολογίας στην προσέλκυση επενδύσεων από χώρες του εξωτερικού. Αυτό το αναφέρουμε γιατί οι επιχειρήσεις επιθυμούν από τις κρατικές αρχές, χαλαρό έως ανύπαρκτο έλεγχο αναφορικά με τη δράση τους. Συνεπώς, οι χώρες που χαρακτηρίζονται ως φορολογικοί παράδεισοι δεν ασκούν κανένα έλεγχο στις επιχειρήσεις που δρουν στην επικράτεια τους (Johnston and Carrington, 2006). Κλείνοντας, καλό είναι να αναφερθεί ότι οι εν λόγω χώρες παρέχουν ακόμη μεγαλύτερες διευκολύνσεις σε επενδυτές οι οποίοι προέρχονται από χώρες με υψηλή φορολογία όπως είναι το Ηνωμένο Βασίλειο, η Πορτογαλία, η Σιγκαπούρη, η Ελλάδα, το Βέλγιο, η Αυστρία, η Ισπανία, η Ελβετία, το Λουξεμβούργο και η Ολλανδία.

Συνοψίζοντας τα όσα έχουν λεχθεί στην εν λόγω υποενότητα, μπορούμε να αναφέρουμε πως γίνεται αντιληπτό με πολύ παραστατικό τρόπο οι μέθοδοι που χρησιμοποιούν τα άτομα που επιθυμούν να ξεπλύνουν χρήματα. Ακόμη, καλό είναι να επισημανθεί, ότι τα όσα πρωτύτερα αναφέρθηκαν δεν αποτελούν ορισμό για τις μεθόδους που χρησιμοποιούν οι εγκληματίες (Kingdon, 2004). Αποτελεί όμως λεπτομερή αποτύπωση της υπάρχουσας κατάστασης, αναγνωρίζοντας παράλληλα, ότι όσο οι διωκτικές αρχές αναζητούν μεθόδους καταπολέμησης των παράνομων δραστηριοτήτων, τόσο οι επιτήδειοι θα εφευρίσκουν νέους τρόπους δράσης και απόκρυψης των ενεργειών τους.

Τα μέτρα πρόληψης των Ελληνικών τραπεζών

Σε αυτό το σημείο, επιχειρείται να διερευνηθούν σε βάθος τα μέτρα πρόληψης αλλά και καταπολέμησης φαινομένων ξεπλύματος χρήματος από τις Ελληνικές τράπεζες, σε συνδυασμό με την κείμενη νομοθεσία, αλλά και τις επιταγές της Κεντρικής Τράπεζας της Ελλάδος. Σε αυτό το γενικά ευοίωνο κλίμα που διαφαίνεται, έρχονται να προστεθούν θετικά στοιχεία, όπως ο Νόμος 3691/2008 και οι αποφάσεις που έχει θεσπίσει η Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων. Αυτά τα αναφέρουμε για το λόγο ότι αποτελούν το πλαίσιο με το οποίο καθορίζονται οι αρμοδιότητες και τα μέσα δράσης των τραπεζικών ιδρυμάτων, στην προσπάθειά τους να καταπολεμήσουν το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων που προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες (Alvanou, 2001). Συνεπώς, στην παρακάτω ανάλυση, πραγματοποιείται σημαντική προσπάθεια ανάλυσης όλων των μεθόδων και φυσικά το κατά πόσο έχουν επιτύχει τους αρχικούς τους σκοπούς.

Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων

Η Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων, σύμφωνα με απόφαση και παράλληλη εξουσιοδότηση της από την Τράπεζα της Ελλάδος, ασκεί τον εποπτικό ρόλο στα τραπεζικά ιδρύματα της χώρας. Η απόφαση με την οποία κατοχυρώνεται ο ρόλος της, η Πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος 336/29.2.1984, με την οποία παραχωρείται το δικαίωμα εξ ονόματος της Τράπεζας της Ελλάδος, να διενεργείται ο απαιτούμενος εποπτικός έλεγχος (Angell, *et. al.*, 2005). Ακόμη, δε θα πρέπει να μην αναφερθεί, ότι και η ίδια η Τράπεζα της Ελλάδος, δε λειτουργεί αυθαίρετα, αλλά όλες οι δράσεις της διέπονται από το άρθρο 55^A του καταστατικού της, καθώς και του άρθρου 25 του Νόμου 3601/2007. Με αυτόν τον τρόπο καθορίζονται οι αρμοδιότητες της, που καλό είναι να έχει στην διάθεση της, καθώς και τα μέσα με τα οποία θα επιτύχει το σκοπούς της.

Οι αρμοδιότητες που έχει η Τράπεζα της Ελλάδος (FATF-GAFI, 2010) είναι οι παρακάτω:

- Σύμφωνα με το καταστατικό που διέπει τη λειτουργία της Τράπεζας της Ελλάδος και της κείμενης νομοθεσίας της Ελληνικής Δημοκρατίας, Νόμος 3601/2007, της παρέχεται το δικαίωμα να παρεμβαίνει στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα σε τομείς όπως η ίδρυση ενός νέου τραπεζικού ιδρύματος, τον τρόπο που αυτό λειτουργεί, καθώς και αν οι ενέργειες του είναι σύμφωνες με τους κανόνες που έχουν τεθεί από την Τράπεζα της Ελλάδος. Σε περίπτωση που διαπιστωθούν αποκλίσεις, τότε παρέχεται το δικαίωμα στην Κεντρική Τράπεζα, να προβεί στην εφαρμογή μέτρων που να αποσκοπούν στη συμμόρφωση του εν λόγω χρηματοοικονομικού ιδρύματος. Πιο συγκεκριμένα, μπορεί να επιβάλλει κυρώσεις ή ακόμη και χρηματικά πρόστιμα, είτε στο τραπεζικό ίδρυμα, είτε σε φυσικά πρόσωπα, τα οποία κρίνεται ότι ενέχονται σε αξιόποινες πράξεις.
- Μία ακόμη πολύ σημαντική δυνατότητα την οποία διαθέτει η Τράπεζα της Ελλάδος είναι η δυνατότητα στοχευόμενου προσανατολισμού της οικονομίας προς μία κατεύθυνση που επιθυμεί εκείνη. Αυτό επιτυγχάνεται με τον έλεγχο των διαθεσίμων που είναι υποχρεωμένες οι εμπορικές τράπεζες ως απόθεμα να κατακρατούν. Αυτή η δυνατότητα θεσμοθετείται από την παράγραφο 1 του άρθρου 2 του Νόμου 1611/1950. Ο έλεγχος των ρευστών διαθεσίμων των εμπορικών τραπεζών, αποσκοπεί στο να διοχετεύονται τα χρήματα αυτά με τη μορφή δανείων σε επενδυτικούς σκοπούς, με τον όρο ότι ο αποδέκτης των χρημάτων αυτών θα πληροί τις απαιτούμενες κάθε φορά απαιτήσεις. Επιπρόσθετα, με το Νόμο 336/29.2.1984 ο Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος, διαθέτει τη δυνατότητα να αποφασίζει για θέματα τα οποία υπόκεινται και στη δικαιοδοσία της Επιτροπής Τραπεζικών Θεμάτων. Ακόμη, καλό είναι να αναφερθεί ότι η προαναφερθείσα επιτροπή αποτελείται από τους εξής:
 - Πρόεδρος της Επιτροπής: ο Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος.
 - Μέλη της Επιτροπής: οι δύο εν ενεργεία Υποδιευθυντές.
 - Συμμετέχουν ακόμη όλοι οι Διευθυντές των παρακάτω διευθύνσεων.
 - Εποπτείας του Πιστωτικού συστήματος.
 - Εργασιών του Δημοσίου.
 - Νομικών Υπηρεσιών.
 - Χρηματοοικονομικών δραστηριοτήτων.
 - Χρηματοοικονομικής σταθερότητας.

Πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος 2577/9.3.2006

Με την Πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος 2577/9.3.2006 πραγματοποιείται για πρώτη φορά μία συστηματική προσπάθεια καθορισμού ενός πλαισίου το οποίο θα διέπει τη λειτουργία και τους ελεγκτικούς μηχανισμούς αναφορικά με τα τραπεζικά ιδρύματα της χώρας. Ακόμη, με το πλαίσιο αυτό καθορίζονται με σαφήνεια οι αρμοδιότητες και τα μέσα δράσης των διευθυντικών στελεχών των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Επιπρόσθετα, διασαφηνίζονται ζητήματα όπως το τι θεωρείται παράνομη οικονομική δραστηριότητα και τι θεωρείται νόμιμη, ποιες δραστηριότητες κρίνονται ως ύποπτες και χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής, καθώς και ποια στοιχεία κρίνεται σκόπιμο να διερευνώνται αναφορικά με την οικονομική δραστηριότητα τους ώστε να δημιουργείται το λεγόμενο προφίλ του εκάστοτε πελάτη (FATF-GAFI, 2010).

Ακόμη καλό είναι να μην αμελήσουμε να αναφερθούμε και στην απόφαση 231/4/13.10.2006 που έλαβε η Επιτροπή Τραπεζικών Θεμάτων καθώς και η Επιτροπή κεφαλαιαγοράς με την απόφαση της 23/404/22.11.06, όπου με αυτές τις δύο ενέργειες τους, επαναδιατυπώνονται τα μέσα δράσης ενάντια σε κάθε προσπάθεια νομιμοποίησης εσόδων προερχόμενα από παράνομες οικονομικές δραστηριότητες. Όλα αυτά τα θεσμοθετημένα μέτρα από τις Ελληνικές Αρχές, είναι σύμφωνα με τις επιταγές της Ευρωπαϊκής Ένωσης και πιο συγκεκριμένα, διατυπώνονται ευδιάκριτα στην 3^η Κοινοτική Οδηγία 2005/60/EK και την 4^η Κοινοτική Οδηγία 2006/70/EK. Όπου καθορίζονται σε Ευρωπαϊκό Επίπεδο πλέον, τα μέτρα δράσης τα οποία θα τηρούν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα των κρατών μελών της ένωσης. Ακόμη, οι οδηγίες αυτές, ιδιαίτερα η 4^η Κοινοτική Οδηγία, η οποία ενσωματώνει την 3^η Κοινοτική Οδηγία, περιλαμβάνουν θα λέγαμε όλες τις σύγχρονες τάσεις που εκφράζουν της Ευρωπαϊκή Κοινότητα, σχετικά με τη καταπολέμηση φαινομένων ξέπλυματος χρήματος (FATF-GAFI, 2010).

Επιπρόσθετα, οριοθετούνται ποια είναι τα μέτρα καταπολέμησης αναφορικά με το ξέπλυμα χρήματος, τα μέτρα αυτά ονομάστηκαν μέτρα δέουσας επιμέλειας. Ακόμη με αυτά τα μέτρα, ελέγχεται η γενικότερη εικόνα του πελάτη, πιστοποιείται η ταυτότητα του, ελέγχεται η οικονομική και συναλλακτική του συμπεριφορά, αν έχει υποπέσει σε κάποιο χρονικό σημείο της ζωής τους σε οικονομικό παράπτωμα και ποιο το συνακόλουθο μέγεθος του παραπτώματος αυτού. Ακόμη, αξιολογώντας όλα τα παραπάνω στοιχεία, το εκάστοτε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, κατατάσσει τον πελάτη του σε κατηγορίες με βάση τον επαπειλούμενο κίνδυνο. Τέλος, από την 3^η και 4^η Κοινοτική Οδηγία, παρέχεται το δικαίωμα, σε περιπτώσεις όπου κρίνεται υψηλός ο κίνδυνος κάποιου πελάτη, να μη συνεργασθούν με αυτόν, ακόμη και να διακόψουν της περαιτέρω συνεργασία μαζί του (FATF-GAFI, 2010).

Η Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων 281/5/17.03.2009

Η Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων με σχετική απόφαση της 281/5/17.03.2009 που εφαρμόζεται από τις 09.04.2009, διαφοροποιεί τα δεδομένα που έως τώρα καθόριζαν την εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος της χώρας. Με την εν λόγω απόφαση, επισημαίνει και κατηγοριοποιεί σε ξεχωριστούς τομείς δραστηριότητας των τραπεζικών ιδρυμάτων, ζητήματα που σχετίζονται με νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες οικονομικές δραστηριότητες και την συνακόλουθη χρηματοδότηση τρομοκρατικών ενεργειών με τα χρήματα αυτά (FATF-GAFI, 2010).

Ακόμη, καλό είναι να επισημανθεί, ότι με αυτή την ενέργεια, καταργείται προηγούμενη απόφαση της Επιτροπής Τραπεζικών Θεμάτων 231/4/13.10.2006 από την απόφαση 281/5/17.03.2009. Επιπρόσθετα, σημαντικοί τομείς της απόφασης είναι τα εξής, τα οποία αναλύονται εκτενώς παρακάτω (FATF-GAFI, 2010):

- Το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες οικονομικές δραστηριότητες, κατηγοριοποιείται με βάση των κίνδυνο.
- Ο ενδεδειγμένος έλεγχος της ταυτότητας του πελάτη και ο έλεγχος της ορθότητας των στοιχείων που παρέχει ο πελάτης στην τράπεζα.
- Η εφαρμογή των μέτρων δέουσας επιμέλειας.
- Η ανίχνευση και η συνακόλουθη αντιμετώπιση περιπτώσεων που κρίνονται ως ύποπτες.
- Η εφαρμογή των παραπάνω μέτρων χωρίς καμία εξαίρεση.
- Ο ενδεδειγμένος έλεγχος του τραπεζικού ιδρύματος, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις συναλλαγών με τη χρήση μετρητών, για το αν η προέλευση των χρημάτων αυτών είναι νόμιμη.

Προσέγγιση του φαινομένου με βάση τον κίνδυνο (Risk Based Approach)

Σε αυτό το σημείο κρίνεται σκόπιμο κατά την άποψη μας, να μελετηθεί το φαινόμενο του ξεπλύματος χρήματος με βάση τον κίνδυνο της εκάστοτε περίπτωσης. Όταν αναφερόμαστε σε περιπτώσεις όπου τις αξιολογούμε με βάση την επικινδυνότητα τους, αναφερόμαστε στα μέσα δράσης που λαμβάνει το κάθε τραπεζικό ίδρυμα, ώστε να αποτραπούν προσπάθειες συναλλαγής της τράπεζας με άτομα του εγκληματικού χώρου (FATF-GAFI, 2007). Ακόμη, με αυτά τα μέτρα, το κάθε χρηματοοικονομικό ίδρυμα, όχι μόνο αποτρέπει τα σχέδια των επιτήδειων, αλλά είναι και νομότυπο απέναντι στους ελέγχους που ενεργεί η Τράπεζα της Ελλάδος. Αυτό το αναφέρουμε, για το γεγονός ότι, αν στους ελέγχους της Τράπεζας της Ελλάδος, διαγνωστεί ότι έχει διαπραχθεί συναλλαγή της τράπεζας με παράνομα προερχόμενα χρήματα, τότε ελλοχεύει ο παράγοντας να δυσφημιστεί το εν λόγω ίδρυμα καθώς και να επιβληθούν σημαντικές κυρώσεις, οι οποίες μπορεί να ποικίλουν ανάλογα με την έκταση του παραπτώματος. Συνεπώς, η προσέγγιση με γνώμονα τον κίνδυνο (FATF-GAFI, 2007), επαφίεται σε πέντε παράγοντες, οι οποίοι είναι οι εξής:

- Πολιτική αποδοχής του πελάτη (Customer Acceptance Policy).
- Ταυτοποίηση του πελάτη και δημιουργία του συναλλακτικού του προφίλ.
- Αυξημένη δέουσα επιμέλεια.
- Συνεχής παρακολούθηση των λογαριασμών και των συναλλαγών.
- Διαχείριση του κινδύνου ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Πολιτική αποδοχής του πελάτη

Όπως αναφέραμε και παραπάνω, οι πελάτες των τραπεζικών ιδρυμάτων μπαίνουν σε κατηγορίες ανάλογα με τον επαπειλούμενο κίνδυνο να εμπλέκονται σε δραστηριότητες που να αφορούν εμπλοκή σε παράνομες οικονομικές δραστηριότητες. Οι κυριότεροι τομείς ελέγχου των πελατών είναι η συναλλακτική συμπεριφορά του πελάτη διαχρονικά, η επαγγελματική του δράση, καθώς και τυχόν εμπλοκή του σε παράνομες οικονομικές δραστηριότητες. Οι κανονισμοί που διέπουν, το τι αποτελεί και τι όχι, παράνομη οικονομική δραστηριότητα, διαμορφώνονται σε

κάθε χρονική στιγμή από τα μέσα δράσης των ατόμων του εγκληματικού χώρου (FATF-GAFI, 2004).

Επιπρόσθετα, στη θεσμοθέτηση κανόνων συμβάλλουν η Ευρωπαϊκή Ένωση, ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε.), το OFAC (Office of Foreign Assets Control των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, καθώς και οι Ελληνικές διωκτικές αρχές. Ακόμη, σημαντικές πηγές πληροφοριών για την Τράπεζα της Ελλάδος, είναι τα πληροφοριακά συστήματα που χρησιμοποιεί η εφορία, όπως είναι το πρόγραμμα Τειρεσίας. Ακόμη, είναι απαραίτητο η Τράπεζα της Ελλάδος, να συλλέγει απαραίτητα στοιχεία πελατών και να προχωρά στην ταξινόμηση τους ανάλογα με το βαθμό επικινδυνότητας τους (FATF-GAFI, 2002).

Πολύ σημαντικός παράγοντας ταξινόμησης των πελατών είναι η χώρα την οποία δηλώνουν ως μόνιμη κατοικία τους. Αυτό το επισημαίνουμε, για το λόγο ότι οι χώρες ταξινομούνται και αυτές με βάση την αυστηρότητα ή συνακόλουθα την ανοχή που δείχνουν σχετικά με φαινόμενα νομιμοποίησης εσόδων προερχόμενα από παράνομες οικονομικές δραστηριότητες. Επίσης, υπάρχουν χώρες, οι οποίες είτε είναι μέλη της FATF (2010), είτε συνεργάζονται με αυτήν. Όμως, υπάρχουν και κράτη, τα οποία, δεν δείχνουν καμία διάθεση συνεργασίας με τη FATF. Με την τακτική αυτή, τα κράτη αυτά, υποθάλπουν παράνομες και εγκληματικές δραστηριότητες στην επικράτεια τους (FATF-GAFI, 2007). Στον παρακάτω πίνακα, αποτυπώνονται με παραστατικό τρόπο οι χώρες μέλη της FATF.

Πίνακας 1: Χώρες μέλη της FATF

1	Αργεντινή	17	Ιταλία
2	Αυστραλία	18	Καναδάς
3	Αυστρία	19	Κίνα
4	Βέλγιο	20	Λουξεμβούργο
5	Βραζιλία	21	Μέξικο
6	Γαλλία	22	Νέα Ζηλανδία
7	Γερμανία	23	Νορβηγία
8	Δανία	24	Νότιος Αφρική
9	Ελβετία	25	Ολλανδία
10	Ελλάδα	26	Πορτογαλία
11	Η.Π.Α.	27	Ρώσικη Ομοσπονδία
12	Ηνωμένο Βασίλειο	28	Σιγκαπούρη
13	Ιαπωνία	29	Σουηδία
14	Ιρλανδία	30	Τουρκία
15	Ισλανδία	31	Φινλανδία
16	Ισπανία	32	Χονγκ- Κόνγκ

Όπως αναφέρθηκε και πρωτίτερα, υπάρχουν κράτη τα οποία δεν συνεργάζονται με τη FATF. Αυτό το οποίο ίσως να προκαλεί σύγχυση στον αναγνώστη της παρούσας εργασίας, είναι ότι ύστερα από την απόφαση που έλαβε η ολομέλεια της FATF, στο Βανκούβερ του Καναδά στις 13/10/2006, με την οποία αποφάνθηκε ότι δεν υφίσταται πλέον καμία χώρα η οποία να μην συνεργάζεται μαζί της. Παρόλα αυτά, στην ίδια απόφαση επισημαίνεται, ότι αυτό δεν μειώνει τον

κίνδυνο ο οποίος ελλοχεύει από κράτη τα οποία έχουν διαχρονικά επιδείξει τάσεις υπόθαλψης της τρομοκρατίας (FATF-GAFI, 2007).

Ως τέτοιες χώρες, μπορούν να χαρακτηρισθούν το Ιράν, το Ουζμπεκιστάν και το Τουρκμενιστάν. Τέτοιες χώρες, έχουν λάβει τον χαρακτηρισμό από την FATF, ως μη συνεργάσιμες ή ως χώρες οι οποίες εφαρμόζουν ανεπαρκώς τις οδηγίες της. Συνεπώς, τα τραπεζικά ιδρύματα των χωρών, οφείλουν να είναι ιδιαίτερα προσεκτικά στη συνεργασία τους με πελάτες οι οποίοι προέρχονται ή έχουν επιχειρηματικές δραστηριότητες σε χώρες οι οποίες χαρακτηρίζονται ως μη συνεργάσιμες.

Σημαντικές πηγές πληροφόρησης για τα τραπεζικά ιδρύματα είναι οι εξής Οργανισμοί και οι οδηγίες αυτών:

- Οι οδηγίες της FATF (Financial Action Task Force).
- Η Επιτροπή Moneyval του Συμβουλίου της Ευρώπης.
- Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.
- Η Παγκόσμια Τράπεζα.
- Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ).
- OFAC (Office of Financial Assets Control).
- Η Ευρωπαϊκή Ένωση.
- Το Wolfsberg Group.

Συνεπώς, όλα τα παραπάνω, αποτελούν σημαντικό σύμμαχο και φυσικά σημαντική πηγή πληροφοριών, για τα τραπεζικά ιδρύματα, στην προσπάθεια τους να καταπολεμήσουν προσπάθειες νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες οικονομικές δραστηριότητες και συνακόλουθη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

Ταυτοποίηση του πελάτη και δημιουργία του συναλλακτικού του προφίλ

Όταν αναφερόμαστε σε ταυτοποίηση του πελάτη και δημιουργία του συναλλακτικού του προφίλ, αναφερόμαστε σε μία σειρά αναγκαίων μέτρων τα οποία καλό είναι να λάβει η τράπεζα, προκειμένου να έχει πλήρη εικόνα για την αξιοπιστία ή μη του πελάτη της. Σε αυτό το σημείο θα ήταν ορθό να αναφέρουμε ποια στοιχεία θεωρούνται απαραίτητα για τη δημιουργία του προφίλ του πελάτη. Πρωτίστως, είναι απαραίτητα στοιχεία όπως το ονοματεπώνυμο, διεύθυνση μόνιμης κατοικίας, τηλέφωνο, ημερομηνία γέννησης, ο τόπος γέννησης, αριθμός δελτίου ταυτότητας (ΑΔΤ), εκούσα αρχή της ταυτότητας και η ημερομηνία έκδοσης αυτής, ο αριθμός φορολογικού μητρώου (ΑΦΜ), η εφορία στην οποία ανήκει (ΔΟΥ), πρόσφατος λογαριασμός Οργανισμών Κοινής Ωφέλειας και δείγμα εγγράφως της υπογραφής του πελάτη. Ακόμη, είναι πρόπον να ζητείτε από τον πελάτη να προσκομίζει πρόσφατο εκκαθαριστικό σημείωμα, καθώς και έντυπο πρόσφατης μισθοδοσίας και βεβαίωσης εργοδότη. Όλα τα παραπάνω πρωτότυπα ή επικυρωμένα από κρατικούς φορείς στοιχεία, φωτοτυπούνται από τον αρμόδιο υπάλληλο και διατηρούνται σε αρχείο της τράπεζας (Gao and Ye, 2007).

Επιπρόσθετα, ένα πολύ σημαντικό στοιχείο είναι η εφαρμογή των ίδιων κανόνων δέουσας επιμέλειας είτε αναφερόμαστε σε γηγενείς πελάτες, είτε σε αλλοδαπούς, καθώς απαιτείται ο έλεγχος και των στοιχείων ατόμων οι οποίοι εμφανίζονται ως συνδικαιούχοι σε τραπεζικούς λογαριασμούς. Επίσης, όταν ο πελάτης είναι νομικό πρόσωπο, τα ζητούμενα στοιχεία ποικίλουν ανάλογα με τη φύση της οικονομικής μονάδας. Τέτοια στοιχεία μπορεί να είναι, η επωνυμία, η μόνιμη έδρα της, τα μέλη του Διοικητικού της Συμβουλίου, ο σκοπός λειτουργίας της, η χρονολογία έναρξης των δραστηριοτήτων της κ.α. Επιπρόσθετα, ζητούνται στοιχεία από τους ιδιοκτήτες της επιχείρησης, όπως τα στοιχεία που αναφέραμε για τα φυσικά

πρόσωπα στην ανάλυση μας που προηγήθηκε, πάντοτε σε πρωτότυπα έγγραφα ή επικυρωμένα (Ho Look, 2007).

Αυξημένη δέουσα επιμέλεια

Σε αρκετά σημεία της παρούσας έρευνας, έχει αναφερθεί ο όρος της αυξημένης δέουσας επιμέλειας, όπου αναφέρεται σε περιπτώσεις πελατών οι οποίοι χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής, δεδομένου ότι κρίνονται ως πολύ πιθανόν να εμπλέκονται σε παράνομες οικονομικές δραστηριότητες. Όμως, είναι εύλογο να γεννάται το ερώτημα στον αναγνώστη της παρούσας ερευνητικής προσπάθειας, ότι ποιες είναι οι περιπτώσεις αυτές όπου κρίνονται ως υψηλού κινδύνου, απαιτώντας ιδιαίτερη προσοχή. Συνεπώς, σύμφωνα με το Νόμο 3691/2008 μπορούν να χαρακτηρισθούν ως υψηλού κινδύνου οι παρακάτω περιπτώσεις (Φ.Ε.Κ. Α' 166/05-08-2008):

- **Οι εταιρείες που διαθέτουν Ανώνυμες μετοχές**

Σε αυτές τις περιπτώσεις, είναι ορθό να ελέγχεται και συνακόλουθα να διασταυρώνεται για την ορθότητα του, η ταυτότητα των πραγματικών ιδιοκτητών των μετοχών, καθώς και όσων τυχόν διαθέτουν εξουσιοδότηση να διαχειρίζονται τις μετοχές αυτές. Επιπρόσθετα, δε θα πρέπει να αμελείται η διενέργεια ελέγχων για το συναλλακτικό προφίλ των ατόμων που διαχειρίζονται τις μετοχές αυτές. Ακόμη, είναι πολύ σημαντικό να δεσμευθεί η εταιρεία ότι σε περίπτωση όπου θα μεταβληθεί το ιδιοκτησιακό καθεστώς των μετοχών, ο νέος κάτοχος τους θα είναι και αυτός με τη σειρά του δεσμευμένος στην τράπεζα (Φ.Ε.Κ. Α' 166/05-08-2008).

- **Οι λογαριασμοί των υπεράκτιων εταιρειών (off shore)**

Όταν αναφερόμαστε σε υπεράκτιες εταιρείες, εννοούμε εταιρείες οι οποίες έχουν ως μόνιμη έδρα τους χώρες οι οποίες χαρακτηρίζονται ως φορολογικοί παράδεισοι, παρόλα αυτά σημαντικό κομμάτι των δραστηριοτήτων τους εδρεύει στην Ελληνική επικράτεια ή ακόμη μπορεί να διαθέτουν στην Ελλάδα θυγατρικές τους επιχειρήσεις (Φ.Ε.Κ. Α' 166/05-08-2008). Συνεπώς, είναι απαραίτητη η διερεύνηση της εταιρείας ώστε να διαπιστωθεί η νομιμότητα της, καθώς και η νομιμότητα των ατόμων τα οποία αποτελούν τα διοικητικά στελέχη της, ώστε να είναι σε θέση το τραπεζικό ίδρυμα να εφαρμόσει τους κανόνες δέουσας επιμέλειας.

- **Τα πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα**

Όταν αναφερόμαστε σε πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα, αναφερόμαστε σε φυσικά πρόσωπα τα οποία κατέχουν δημόσια αξιώματα. Συνεπώς, είναι απαραίτητο, να πραγματοποιηθεί ενδελεχής έλεγχος στο ευρύτερο φιλικό, οικογενειακό και συγγενικό περιβάλλον, ώστε να διαπιστωθούν αν υπάρχουν ύποπτες και παράνομες συναλλαγές και δραστηριότητες (Φ.Ε.Κ. Α' 166/05-08-2008).

- **Οι λογαριασμοί ατόμων, που είναι μόνιμοι κάτοικοι άλλων κρατών, ιδιαίτερα χωρών οι οποίες χαρακτηρίζονται ως φορολογικοί παράδεισοι**

Σε περιπτώσεις όπου οι πελάτες είναι κάτοικοι άλλων κρατών, θα πρέπει να γίνεται συστηματικός έλεγχος του προφίλ τους και γενικότερα των στοιχείων ταυτοποίησης που προσκομίζουν στα εκάστοτε τραπεζικά ιδρύματα (Φ.Ε.Κ. Α' 166/05-08-2008). Αυτά τα στοιχεία καλό είναι να διασταυρώνονται με τα στοιχεία που έχουν στη διάθεση τους διεθνείς οργανισμοί όπως είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών.

- **Οι λογαριασμοί πελατών οι οποίοι συναλλάσσονται με τις τράπεζες πάντοτε με τη χρήση της υπηρεσίας Private Banking**

Ένας πολύ διαδεδομένος τρόπος συναλλαγής με τα τραπεζικά ιδρύματα είναι η υπηρεσία Private Banking. Για να παρασχεθεί η δυνατότητα σε έναν πελάτη χρήσης της εν λόγω υπηρεσίας, απαιτείται ειδική έγκριση από την τράπεζα. Ακόμη, κρίνεται σκόπιμο, στον έλεγχο που θα διενεργηθεί προκειμένου να παρασχεθεί η ζητούμενη άδεια, να ελεγχθούν τα στοιχεία του πελάτη καθώς και η προέλευση των χρημάτων και των γενικότερων εσόδων που λαμβάνει. Αποφεύγοντας έτσι, την εισροή παράνομων χρημάτων στο τραπεζικό ίδρυμα (Φ.Ε.Κ. Α' 166/05-08-2008).

- **Οι συναλλαγές με χώρες που δεν εφαρμόζουν μεθόδους δέουσας επιμέλειας στα χρηματοπιστωτικά τους ιδρύματα**

Όπως αναφέραμε, είναι σύννηθες το φαινόμενο, κρατών που δεν τηρούν τις αρχές της FATF περί δέουσας επιμέλειας στο χρηματοπιστωτικό σύστημα της επικράτειας τους. Συνεπώς, είναι αναγκαίο να είναι γνωστό στις τράπεζες της Ελλάδος, ποιες είναι οι χώρες αυτές, καθώς και σε ποιο βαθμό η κάθε μία δεν τηρεί τις αρχές της δέουσας επιμέλειας. Συνεπώς, καθίσταται δυνατή η ορθή αξιολόγηση της αξιοπιστίας των χωρών αυτών (Φ.Ε.Κ. Α' 166/05-08-2008).

- **Τα σχήματα εμπιστευτικής διαχείρισης (Trust)**

Σε τέτοιου είδους περιπτώσεις, είναι ορθό το τραπεζικό ίδρυμα να ελέγχει ενδελεχώς τον πραγματικό ιδιοκτήτη της εν λόγω οικονομικής οντότητας, καθώς και οποιοδήποτε άλλο στοιχείο μπορεί να προσδώσει σημαντικές πληροφορίες για την πραγματική δραστηριότητα μίας τέτοιας επιχείρησης (Φ.Ε.Κ. Α' 166/05-08-2008).

- **Οι λογαριασμοί που διατηρούν ενώσεις προσώπων που χαρακτηρίζονται ως μη κερδοσκοπικές**

Η περίπτωση όπου ενώσεις προσώπων ή καλύτερα σύλλογοι, οι οποίοι εμφανίζονται ως οργανώσεις μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής. Αυτό γιατί, κάτω από το μανδύα της εθελοντικής προσφοράς, μπορεί να ελλοχεύουν παράνομες οικονομικές δραστηριότητες. Συνεπώς, είναι πρέπον να μελετώνται οι συναλλαγές τέτοιων ενώσεων, καθώς και η γενικότερη οικονομική συμπεριφορά, τουλάχιστον των διοικητικών μελών τους (Φ.Ε.Κ. Α' 166/05-08-2008).

- **Η δημιουργία οποιασδήποτε επιχειρηματικής δραστηριότητας, στην οποία δεν υπάρχει η φυσική παρουσία του πελάτη**

Αυτές οι περιπτώσεις, όπου δεν είναι προφανής ο πραγματικός ιδιοκτήτης της οικονομικής μονάδος, θα λέγαμε πως αποτελεί περίπτωση όπου χρήζει ιδιαίτερης σημασίας όσον αφορά τους απαιτούμενους ελέγχους που πρέπει να διενεργηθούν. Όλα αυτά αποσκοπούν, ώστε να εξακριβωθεί η νομιμότητα και η αξιοπιστία, τόσο του πραγματικού ιδιοκτήτη της οικονομικής μονάδος, όσο και του ατόμου που τον εκπροσωπεί (Φ.Ε.Κ. Α' 166/05-08-2008).

Συνεχής παρακολούθηση των συναλλαγών - λογαριασμών

Ένας πού σημαντικός παράγοντας περιορισμού νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες οικονομικές δραστηριότητες είναι η αδιάλειπτη και ορθή παρακολούθηση της οικονομικής δραστηριότητας του πελάτη της τράπεζας. Κάνοντας αυτό, η τράπεζα θα μπορέσει να εντοπίσει και κατ'επέκταση να εμποδίσει οποιαδήποτε

παράνομη συναλλαγή η οποία θα προκύψει με το μανδύα της νόμιμης συναλλαγής (Williams, 2009).

Επιπρόσθετα, αναφερόμενοι σε περιπτώσεις συναλλαγών πελατών οι οποίες θεωρούνται ως ύποπτες, θα μπορούσαμε να αναφέρουμε τις εξής περιπτώσεις (Walker and Unger, 2009):

- Όταν ο πελάτης αρνείται να παρέχει στην τράπεζα έστω και τα βασικά στοιχεία του, όπως είναι ο Αριθμός του Φορολογικού του Μητρώου.
- Όταν ο πελάτης παρέχει τα ζητούμενα στοιχεία, αλλά αυτά είναι ψευδή.
- Όταν η μόνιμη κατοικία του ή η έδρα της επιχείρησής του, είναι σε δυσανάλογη γεωγραφική απόσταση, από τη γεωγραφική περιοχή που βρίσκεται το εν λόγω τραπεζικό υποκατάστημα.
- Όταν οι συναλλαγές στις οποίες προβαίνει, είναι σε πλήρη αναντιστοιχία, με το εισόδημα που δηλώνει στη φορολογική του δήλωση.
- Όταν υπάρχει κατηγορία εις βάρος του, για εμπλοκή σε παράνομες οικονομικές δραστηριότητες σε οποιαδήποτε χρονική στιγμή της ζωής του.
- Όταν υπάρχει πρόσφατη διακοπή της συνεργασίας του με άλλο τραπεζικό ίδρυμα, χωρίς να αποσαφηνίζεται ο λόγος που οδηγήθηκε σε αυτή την απόφαση.
- Όταν συνηθίζει να πληρώνει μόνο με μετρητά, αποφεύγοντας συστηματικά να χρησιμοποιεί επιταγές.

Όλα τα παραπάνω είναι ιδιαίτερα σημαντικά, καθώς τα φαινόμενα διαφθοράς στις μέρες μας ολοένα και αυξάνονται, σε συνδυασμό με την παρατεταμένη οικονομική δυσπραγία οδηγώντας περισσότερους πολίτες στην παρανομία. Ακόμη, καλό είναι να διερευνάται αν ο εκάστοτε πελάτης, έχει πραγματοποιήσει συναλλαγές προς χώρες οι οποίες δεν είναι ενταγμένες στην FATF ή δεν συνεργάζονται με αυτήν και δεν εφαρμόζουν τις τακτικές της δέουσας επιμέλειας.

Διαχείριση του κινδύνου ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας

Ένας πολύ σημαντικός κίνδυνος που απορρέει από τη νομιμοποίηση χρημάτων που προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες, είναι τα χρήματα αυτά να χρησιμοποιηθούν για την χρηματοδότηση τρομοκρατικών οργανώσεων. Για να προληφθούν τέτοιου είδους ενέργειες, οι τραπεζικοί οργανισμοί, μέσω του τμήματος Συμμόρφωσης όπως ονομάζεται, συντάσσουν ειδικό έντυπο αναφοράς ύποπτων συναλλαγών, σε περίπτωση που κριθεί αναγκαίο. Το έντυπο αυτό, συντάσσεται πρωτίστως από τον υπάλληλο, ο οποίος θα διαχειρισθεί πρώτος την ύποπτη περίπτωση και στη συνέχεια διαβιβάζει το αίτημα στο τμήμα Συμμόρφωσης. Στη συνέχεια, το τμήμα Συμμόρφωσης, συλλέγει όλα τα απαραίτητα στοιχεία αναφορικά με τον πελάτη, για το συναλλακτικό του προφίλ, ερευνώντας σε βάθος τη δραστηριότητα του, αφού φυσικά με άδεια από τις κρατικές αρχές αρθεί το τραπεζικό απόρρητο (Pellegrina and Masciandaro, 2008).

Πολύ θετικό παράγοντα στην καταπολέμηση παράνομων οικονομικών δραστηριοτήτων, αποτελεί για την Τράπεζα της Ελλάδος, η απόφαση της Επιτροπής Τραπεζικών Θεμάτων, η οποία είναι σύμφωνη με την κείμενη νομοθεσία Νόμος 3691/2008, καθώς της παρέχεται το δικαίωμα να θέτει πολύ αυστηρά κριτήρια στις εμπορικές τράπεζες, για τον τρόπο λειτουργίας τους. Με αυτούς τους αυστηρούς κανόνες, η Κεντρική Τράπεζα, βάζει σαφή όρια τα οποία δεν μπορούν να παραβούν οι εμπορικές τράπεζες, αποτελώντας τροχοπέδη στις επιθυμίες των επιτηδείων να διοχετεύσουν τα παράνομα χρήματα τους (Φ.Ε.Κ. Α' 166/05-08-2008).

Πιο συγκεκριμένα, η Εκδοτική Τράπεζα, επιβάλλει στα τραπεζικά ιδρύματα της χώρας, να διαθέτουν λεπτομερείς κανόνες οι οποίοι θα διέπουν τη τακτική που θα ακολουθήσουν ώστε να καταπολεμήσουν φαινόμενα ξεπλύματος χρήματός. Επιπρόσθετα, αυτοί οι κανόνες που είναι υποχρεωμένοι να θέσει η εκάστοτε τράπεζα, δεν σημαίνει ότι αναιρούν τις επιταγές της πολιτείας, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των διεθνών οργανισμών οι οποίοι είναι αρμόδιοι για την καταστολή τέτοιων φαινομένων. Συνεπώς, οι εγκεκριμένοι κανόνες της τράπεζας, εκτός ότι αποτελούν επίσημη πολιτική της, αφού έχουν εγκριθεί από τον Πρόεδρο της και κατ'επέκταση από το Διοικητικό της Συμβούλιο, θέτουν συγκεκριμένα μέσα δράσης και ευθύνης των στελεχών στην εφαρμογή τους (Φ.Ε.Κ. Α' 166/05-08-2008).

Λόγοι αδυναμία εφαρμογής των μέτρων δέουσας επιμέλειας

Σε αυτό το σημείο κρίνεται σκόπιμο κατά την άποψη μας, να αναλυθούν οι λόγοι για τους οποίους παρατηρείται σε αρκετές περιπτώσεις αδυναμία στην εφαρμογή των μέτρων της δέουσας επιμέλειας. Ακόμη, καλό είναι να αναφερθεί ότι οι τράπεζες με σκοπό να προστατευθούν οι συναλλαγές και να συμβαδίζουν με την κείμενη νομοθεσία, έχουν θεσπίσει κανονισμούς λειτουργίας, με γνώμονα τη δέουσα επιμέλεια. Παρόλα αυτά, σε αρκετές περιπτώσεις, οι εγκύκλιοι των τραπεζικών ιδρυμάτων παραμένουν κενό γράμμα του νόμου. Οι λόγοι που οδηγούν σε αυτές τις δυσχέρειες είναι πολύ διαφορετικοί μεταξύ του (Ping, 2004). Τέλος με τη βοήθεια της σχετικής βιβλιογραφίας, γίνεται προσπάθεια να αποτυπωθούν οι λόγοι αυτοί.

Ανεπαρκής εκπαίδευση του προσωπικού

Στη σύγχρονη οικονομία ο τραπεζικός κλάδος διαδραματίζει σημαντικό ρόλο. Για να επιτευχθεί η σωστή λειτουργία του απαιτείται η ορθή γνώση, πολλές φορές πολύπλοκων συστημάτων. Υπεύθυνος για τη σωστή εκμάθηση και παράλληλη εξοικείωση των υπαλλήλων, με αυτές τις διαδικασίες είναι συνήθως το τμήμα Ανθρώπινου Δυναμικού και Εκπαίδευσης του εκάστοτε τραπεζικού οργανισμού. Ακόμη, ο παράγοντας της εκπαίδευσης αποκτά ιδιαίτερη σημασία σε κατηγορίες υπαλλήλων όπως είναι οι ταμίες, οι οποίοι είναι αναγκασμένοι να διεκπεραιώνουν ταχύτατα μία πλειάδα εργασιών καθημερινά (Schneider, 2008).

Παρόλα αυτά, είναι σύνηθες φαινόμενο, τα αρμόδια στελέχη των τραπεζικών υποκαταστημάτων, να παραμελούν τον παράγοντα της συνεχούς εκπαίδευσης των υφισταμένων τους. Αυτό αποτελεί πολύ αρνητικό στοιχείο, καθώς το εκάστοτε τραπεζικό υποκατάστημα, αποτελεί φραγμό σε οποιεσδήποτε προσπάθειες των εγκληματιών να νομιμοποιήσουν τα παράνομα χρήματα τους. Με λίγα λόγια, για τα διευθυντικά στελέχη, δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις όπου βασική μέριμνα τους είναι η επιτέλεση των καθημερινών εργασιών, αδιαφορώντας για την ποιότητα της εργασίας που επιτελούν. Όταν λέμε ποιότητα στην εργασία, αναφερόμαστε για παράδειγμα στην ενδελεχή αξιολόγηση των καθημερινών διαδικασιών, ώστε να εντοπίζονται άμεσα περιπτώσεις παράνομων συναλλαγών (Schneider, 2007).

Άρνηση πελάτη

Ένα πολύ συχνό φαινόμενο είναι οι πελάτες των τραπεζικών ιδρυμάτων να προβάλλουν αντιρρήσεις σε περιπτώσεις όπου υπάλληλοι των τραπεζών, ζητούν περισσότερα στοιχεία αναφορικά με την προέλευση χρηματικών ποσών που είναι διατεθειμένος να καταθέσει ο πελάτης. Αναλυτικότερα, συχνά οι πελάτες προβαίνουν

σε προφορικές μόνο διαβεβαιώσεις αναφορικά με την προέλευση των χρηματικών ποσών που θέλουν να καταθέσουν. Επιπρόσθετα, σε αρκετές περιπτώσεις, αρκετοί πελάτες προκειμένου να δικαιολογηθούν για τη νομιμότητα των χρημάτων τους, προσκομίζουν παραστατικά ανάληψης χρημάτων τραπεζικών ιδρυμάτων, κυρίως του εξωτερικού (Schneider and Windischbauer, 2008). Συνοψίζοντας, γίνεται αντιληπτό, ότι η άρνηση των πελατών να συνεργασθούν με τους υπαλλήλους των τραπεζικών ιδρυμάτων, αποτελεί τροχοπέδη στον εντοπισμό παράνομα αποκτηθέντων χρημάτων.

Αδυναμία πιστοποίησης στοιχείων πελάτη

Σε αυτό το σημείο γίνεται προσπάθεια να αποτυπωθούν αδυναμίες οι οποίες αφορούν λειτουργικά ζητήματα των τραπεζικών ιδρυμάτων. Αναλυτικότερα, είναι σύνηθες το φαινόμενο να μην πραγματοποιείται πιστοποίηση των στοιχείων των πελατών της τράπεζας. Αυτό συμβαίνει συχνότερα σε περιπτώσεις όπου τα χρηματικά ποσά των λογαριασμών των εν λόγω πελατών είναι πολύ μικρά, με συνέπεια να αμελείται ο επανέλεγχος των στοιχείων. Σε όλα τα παραπάνω, έρχεται να προστεθεί και η μη προσέλευση των πελατών στα υποκαταστήματα της τράπεζας, ώστε να ελεγχτούν τα στοιχεία τους εκ νέου (Tsingou, 2007).

Δυσκολία κατηγοριοποίησης πελάτη

Τα τραπεζικά ιδρύματα όπως αναφέραμε παραπάνω, λειτουργούν με βάση κάποιες αρχές. Σημαντικότερη αυτών, είναι η αρχή «Γνώριζε τον πελάτη σου». Με λίγα λόγια, είναι αναγκαίο από τη πλευρά της τράπεζας να πιστοποιούνται τα στοιχεία του πελάτη, όπως είναι για παράδειγμα ο Αριθμός Φορολογικού Μητρώου (ΑΦΜ). Όλα αυτά αποσκοπούν στο να δημιουργήσει η τράπεζα ένα πλήρες συναλλακτικό προφίλ με τον εκάστοτε συναλλασσόμενο, κρατώντας απαραίτητα στοιχεία για τις δραστηριότητες και γενικότερες συναλλαγές που πραγματοποιεί (The Egmont Group, 2008).

Παρόλα αυτά, υπεισέρχεται και σε αυτή την περίπτωση η αρνητική στάση που κρατούν οι πελάτες αναφορικά με την παροχή από μέρους τους στοιχείων προς την τράπεζα. Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις, όπου τα διαθέσιμα στοιχεία που υπάρχουν για συναλλασσόμενους περιορίζονται σε πολύ τυπικά στοιχεία, αποτελώντας τροχοπέδη σε κάθε προσπάθεια ταξινόμησης και μελέτης των απαιτούμενων στοιχείων (The Egmont Group, 2009).

Παράγοντας Διοίκηση

Πολλές φορές δημιουργούνται προβλήματα και δυσχέρειες στην εφαρμογή των μέτρων της δέουσας επιμέλειας, εξαιτίας των συγκρουόμενων στόχων που θέτει η ανώτερη διοίκηση στους υπαλλήλους της τράπεζας. Πιο συγκεκριμένα, βασική μέριμνα των ανώτερων διοικητικών στελεχών, είναι η εφαρμογή της απόφασης της Επιτροπής Τραπεζικών Θεμάτων της Τράπεζας της Ελλάδος (ΕΤΠΘ 281/17.3.2009). Με την απόφαση αυτή, τα τραπεζικά ιδρύματα υποχρεούνται να κρατούν στοιχεία των πελατών τους, διαφορετικά απαγορεύεται να προβαίνουν σε οποιαδήποτε συναλλαγή. Όμως, από την άλλη πλευρά, τα διοικητικά στελέχη, θέτουν σαφείς στόχους αναφορικά με την ποσότητα του όγκου των καταθέσεων που είναι υποχρεωμένοι οι υπάλληλοι των καταστημάτων τους να προσελκύουν (The Egmont Group, 2010). Συνοψίζοντας, σε μία εποχή όπως η σημερινή, η οποία χαρακτηρίζεται από οικονομική δυσπραγία, είναι πολύ δύσκολο να εξυπηρετηθούν ταυτόχρονα πολλοί και αντικρουόμενοι μεταξύ τους στόχοι.

Συμπεράσματα

Ολοκληρώνοντας την έρευνα μας, μπορούμε να αναφέρουμε τα συμπεράσματα στα οποία οδηγηθήκαμε, από τη μελέτη της επιλεγμένης βιβλιογραφίας. Το βασικό συμπέρασμα που απορρέει, ερευνώντας τα διαθέσιμα στοιχεία, είναι ότι η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες οικονομικές δραστηριότητες, αποτελεί νοσηρό φαινόμενο της εποχής μας, με σαφείς ενδείξεις ότι επεκτείνεται με ταχύτατους ρυθμούς. Ακόμη, δεν είναι λίγες οι φορές, όπου σε κυκλώματα ξεπλύματος χρήματος, εμπλέκονται ευπόληπτα άτομα, υπεράνω κάθε υποψίας, κλονίζοντας με αυτόν τον τρόπο την εμπιστοσύνη των πολιτών στις αξίες και τις αρχές που διέπουν κάθε κοινωνία.

Επίσης, το ξέπλυμα χρήματος δεν είναι φαινόμενο πρόσφατο. Αλλά υπάρχει πολλές δεκαετίες, σε αρκετές χώρες διαβρώνοντας τα θεμέλια των οικονομικών, αλλά και των κοινωνιών. Ωστόσο, η βασική αποστολή των κυκλωμάτων που επιδιώκουν να νομιμοποιήσουν χρήματα τα οποία απέκτησαν από παράνομες δραστηριότητες, παραμένει η ίδια. Παρόλα αυτά, αυτό που συνεχώς μεταβάλλεται είναι οι εφαρμοζόμενες μέθοδοι από τα κυκλώματα του εγκληματικού χώρου, με τις οποίες ξεπλένουν τα χρήματα τους. Αυτό συμβαίνει διότι, οι διωκτικές αρχές συνεχώς εξελίσσονται, αποτελώντας τροχοπέδη στις παράνομες δραστηριότητες τους. Αυτό το οποίο είναι άξιο μελέτης, είναι το γεγονός, ότι οι παράνομες δραστηριότητες καθώς και το ξέπλυμα χρήματος, σε αρκετές περιπτώσεις, δε περιορίζεται σε στενά εθνικά όρια, αλλά υπάρχει σε παγκόσμιο επίπεδο, με μία πλειάδα πολύπλοκων διαδικασιών, ώστε να επιτυγχάνεται ο έλεγχος των δραστηριοτήτων τους.

Ακόμη, δεν θα ήταν καλό να αμελούμε, ότι η παραοικονομία γενικότερα, αποτελεί σε ένα μέρος του πληθυσμού ουσιώδη πηγή πλουτισμού. Κατ'επέκταση, τα παράνομα χρήματα, είναι αναγκαίο να απαλλαγούν από τα χαρακτηριστικά εκείνα που τα καθιστούν παράνομα, με σκοπό να μπορούν, είτε να αποτελέσουν εισόδημα για τα άτομα που τα δημιούργησαν, είτε να ξαναχρησιμοποιηθούν σε άλλες δραστηριότητες. Για να γίνει καλύτερα αντιληπτή η έκταση του φαινομένου, μπορούμε να αναφέρουμε ότι το ξέπλυμα χρήματος, αποτελεί την τρίτη σε όγκο αγορά στον κόσμο, μετά την εμπορία πετρελαίου και το ξένο συνάλλαγμα (Robinson, 1995, Angell, *et. al.*, 2005, Πρινιωτάκη, 2008). Από τα παραπάνω, είναι εμφανές ότι η οικονομία ολόένα και περισσότερων κρατών τείνει να εξαρτάται από την παράνομη οικονομία. Αυτό αποκτά ιδιαίτερη σημασία, δεδομένης της οικονομικής κρίσης η οποία μαστίζει πολλές χώρες, καθιστώντας τις οικονομίες περισσότερο ευάλωτες και ανεκτικές, σχετικά με την προέλευση των χρημάτων που υπεισέρχονται σε αυτές. Οι διεθνείς συμβάσεις οι οποίες προβλέπουν, την τήρηση των κανόνων της δέουσας επιμέλειας από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, καθίστανται κενό γράμμα του νόμου, όταν η ύφεση μειώνει τη ρευστότητα τους και η παραοικονομία προσφέρει με ελκυστικό θα λέγαμε τρόπο, άμεσα χρηματικά κεφάλαια προς κατάθεση σε τραπεζικούς λογαριασμούς.

Σύμφωνα με την άποψη που τείνει να μετατραπεί σε κανόνα, ότι η ροπή κάποιων ατόμων στον εύκολο πλουτισμό και γενικότερα η ύπαρξη παράνομων οικονομικών δραστηριοτήτων, είναι ανέφικτο να εξαλειφθούν από κάθε κοινωνία. Οι διωκτικές αρχές αρκετών κρατών, επιδιώκουν τον περιορισμό του φαινομένου σε όσο το δυνατόν χαμηλότερα επίπεδα. Ακόμη, με την άποψη αυτή, είναι σύμφωνη και η κοινωνία, η οποία είναι έτοιμη να ανεχθεί σε μικρό βαθμό πάντα, την ύπαρξη εγκληματικών δραστηριοτήτων. Όλα αυτά τονίζεται, ότι θα πρέπει να μην αποτελούν

κίνδυνο και τροχοπέδη στην ομαλή και απρόσκοπτη εξέλιξη της χώρας, καθώς η γιγάντωση τους, αποτελεί μείζονος σημασίας πρόβλημα (Biagioli, 2008).

Επιπρόσθετα, το οικονομικό έγκλημα, εκτός του ότι καταλαμβάνει ολοένα και μεγαλύτερο κομμάτι τη οικονομίας, αλλά πλέον αποτελεί ρυθμιστικό παράγοντα αυτής, σε κάποιο βαθμό. Ακόμη, βασικό στοιχείο που έχει συνδράμει καταλυτικά στην επέκταση του ξεπλύματος χρήματος, είναι και ο παράγοντας της παγκοσμιοποίησης, το άνοιγμα των αγορών και η ελεύθερη διακίνηση, εμπορευμάτων, κεφαλαίων και τεχνογνωσίας. Πολλοί ερευνητές συνδέουν το άνοιγμα των αγορών, με την ιλιγγιώδη επέκταση σε όλο τον κόσμο της δράσης των ατόμων του εγκληματικού χώρου. (Πρινιωτάκη, 2008). Στο ίδιο μήκος κύματος, με την παγκόσμια επέκταση του οικονομικού εγκλήματος, παρατηρείται και η επέκταση νοσηρών φαινομένων όπως είναι η τρομοκρατία, οι ένοπλες οργανώσεις οι οποίες ασπάζονται ακραίες πεποιθήσεις και στόχο τους έχουν να τις επεκτείνουν σε όλο τον κόσμο.

Ωστόσο, δεν είναι λίγοι αυτοί που θεωρούν θετικό το στοιχείο της ελεύθερης διακίνησης παράνομων κεφαλαίων στα τραπεζικά ιδρύματα, ιδιαίτερα στην παρούσα φάση, όπου η οικονομία διακατέχεται από οικονομική δυσπραγία. Ακόμη, κατά την άποψη τους, τα παράνομα χρήματα, βελτιώνουν τους δείκτες ρευστότητας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, αυξάνεται η ανάπτυξη στη χώρα, αυξάνεται η κατανάλωση και γενικότερα η χώρα αποτελεί πόλο έλξης για τους επενδυτές. Φυσικά, οι υπέρμαχοι αυτής της άποψης, αμελούν να αναφέρουν τη στρέβλωση που προκαλεί στην υγιή οικονομική ζωή, η συνεχής νόθευση της με παράνομα χρήματα, τα οποία καθίστανται ανέφικτο να ελεγχθούν και να υπολογισθούν.

Οι διωκτικές αρχές, είτε σε εθνικό είτε σε παγκόσμιο επίπεδο, είναι αναγκασμένες συνεχώς να βελτιώνουν και να εξελίσσουν τις μεθόδους καταπολέμησης του ξεπλύματος χρήματος. Αναλυτικότερα, απαιτείται η στελέχωση με ανθρώπους οι οποίοι διαθέτουν γνώσεις και ικανότητες σχετικά με το ξέπλυμα χρήματος. Ακόμη, χρειάζεται η απαραίτητη υλικοτεχνική υποδομή και τέλος η αδιάλειπτη συνεργασία σε παγκόσμιο επίπεδο των αρμοδίων αρχών.

Επιπρόσθετα, είναι αρκετές οι περιπτώσεις όπου η ανεξέλεγκτη δράση των εγκληματικών κυκλωμάτων, έχει οδηγήσει στην εδραίωση τους σε ορισμένες χώρες σε τέτοιο βαθμό όπου είναι ικανά τα παράνομα κυκλώματα να έχουν στην ιδιοκτησία τους επιχειρήσεις, με τις οποίες κατορθώνουν να ξεπλένουν τα παράνομα χρήματα τους, αλλά και να έχουν πρόσβαση στην υγιή οικονομία, ως ευυπόληπτοι επιχειρηματίες. Με αυτούς τους τρόπους, τα άτομα του εγκληματικού χώρου, έχουν επιτύχει την αλματώδη επέκταση των δραστηριοτήτων τους, καθιστώντας τις παράνομες δραστηριότητες τους, να φαίνονται νόμιμες. Αυτή είναι και η βασικότερη αιτία, που θεωρείται τόσο επικίνδυνο το ξέπλυμα χρήματος και η ύπαρξη της παράνομης οικονομίας γενικότερα, καθώς επιχειρεί τη σταδιακή υποκατάσταση της υγιούς οικονομίας, από την παράνομη, διαβρώνοντας παράλληλα εκτός από την οικονομία και την κοινωνία.

Βιβλιογραφία **Ελληνική**

1. ΕΤΠΘ 281/17.3.2009
2. Πρινιωτάκη, Ι. Μ., (2008). *Διεθνής τρομοκρατία, Ξέπλυμα Χρήματος & OFCs*, Εκδόσεις Σταμούλης.

3. Τραγάκης, Γ., (1996). *Οργανωμένο έγκλημα και ζέπλυμα βρώμικου χρήματος*, Νομική Βιβλιοθήκη.
4. Φ.Ε.Κ. Α' 166/05-08-2008

Ξένη

1. Agarwal, J. D., Agarwal A., (2006). *Money Laundering: New Forms of Crime, Victimization, presented at the National Workshop on New Forms of Crime, Victimization, with reference to Money Laundering, Indian Society of Victimology, Department of Criminology, University of Madras, India.*
2. Agarwal, J. D., Agarwal, A., (2004). *Globalization and international capital flows, Finance India, Vol. 19, No. 1, pp. 65-99.*
3. Alvanou, M., (2001). *Money Laundering In Greece: A Problem For All Europe.*
4. Angell, O., Ian, D., Dionysios, S., (2005). *Systems Thinking about Anti-Money Laundering: Considering the Greek Case, Journal of Money Laundering Control, Vol. 8, No. 3, pp. 271-284.*
5. Araujo, R. A., (2008). *Assessing the efficiency of the anti-money laundering regulation: an incentive-based approach, Journal of Money Laundering Control, Vol. 11, No. 1, pp. 67-75.*
6. Argentieri, A., Bagella, M., Busato, F., (2006). *Money Laundering in a Two Sector Cash-In-Advance Model, mimeo.*
7. Baker, W. R., (2005). *Capitalism The Athilles heel, A review of studies of transnational crime, Mimio.*
8. Biagioli, A., (2008). *Financial crime as a threat to the wealth of nations: A cost-effectiveness approach, Journal of Money Laundering Control, Vol. 11, No. 1, pp. 88-95.*
9. Blomberg S. B., Gregory, D., Weerapana, A., (2004). *Economic Conditions and Terrorism, European Journal of Political Economy, Vol. 20, pp. 463-478.*
10. Blomberg, S. B., Hess, G. D., Orphanides, A., (2004). *The macroeconomic consequences of terrorism, Journal of monetary economics, Vol. 51, No. 5, pp. 1007-1032.*
11. Buchanan, B., (2004). *Money laundering a global obstacle, Research in International Business and Finance, Vol. 18, pp. 115-127.*
12. Buscaglia, E., (2008). *The Paradox of Expected Punishment: Legal and Economic Factors Determining Success and Failure in the Fight against Organized Crime, Review of Law and Economics, Vol. 4, No.1, pp. 290-317.*
13. Buscaglia, E., Van Dijk, J., (2003). *Controlling Organized Crime and Corruption in the Public Sector, Forum on Crime and Society, Vol. 3, No. 1 and 2.*
14. Camera, G., (2001). *Dirty money, Journal of Monetary Economics, No. 47, pp. 377-415.*
15. Campbell, A., (2000). *The Financial Services Authority and the Prevention of Money Laundering, Journal of Money Laundering Control, Vol. 4, No. 1, pp. 7-11.*
16. Chaikin, D., (2009). *Risk-Based Approaches to Combating Financial Crime, Journal of Law and Financial Management, Vol. 8, No 2, pp. 20-27.*
17. Chong, A., Lopez-de-Silanes, F., (2006). *Money Laundering and its Regulation, Working Paper n. 590, Research Department, Inter-American Development Bank, Washington D.C.*

18. Compin, F., (2008). *The role of accounting in money laundering and money dirtying*, *Critical Perspectives on Accounting*, Vol. 19, pp. 591-602.
19. Cuéllar, M., F., (2003). *The Tenuous Relationship between the Fight Against Money Laundering and the Disruption of Criminal Finance*, *The Journal Of Criminal Law & Criminology*, Vol. 93, No. 2-3, pp. 311, 465.
20. Dorn, N., Levi, M., (2008). *East Meets West in Anti-Money Laundering and Anti-Terrorist Finance: Policy Dialogue and Differentiation on Security, the Timber Trade and Alternative Banking*, *Asian Criminology*, Vol. 3, pp. 91-110.
21. Erasmus, N. D., (2009). *Let's Hope the New OECD Guidelines on Money Laundering Will Not Create More Unnecessary Tax Auditing*, *TJSL Research Paper No. 14*.
22. FATF-GAFI, (2002a). *Report on Money Laundering Typologies 2001-2002*, Paris.
23. FATF-GAFI, (2002b). *Basic Facts about Money Laundering*, Paris.
24. FATF-GAFI, (2004a). *FATF Standards*, FATF 40 Recommendations 20 June 2003 (incorporating the amendments of 22 October 2004).
25. FATF-GAFI, (2004b). *FATF Standards*, FATF IX Special Recommendations, 22 October 2004.
26. FATF-GAFI, (2007a). *Summary Of The Third Mutual Evaluation Report*, Anti-Money Laundering And Combating The Financing Of Terrorism, Greece, 29 June 2007.
27. FATF-GAFI, (2007b). *GREECE, Report on Observance of Standards and Codes*, FATF Recommendations for Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism, 23 July 2007.
28. FATF-GAFI, (2007c). *Guidance on the Risk-Based Approach to Combating Money Laundering and Terrorist Financing*. Paris.
29. FATF-GAFI, (2007d). *Annual Review of Non-Cooperative Countries and Territories 2006-2007: Eighth NCCT Review*, 12 October 2007.
30. FATF-GAFI, (2010a). *Improving Global Compliance: On-Going Process*, 18 February 2010.
31. FATF-GAFI, (2010b). *Mutual Evaluation Interim Follow-up Report*, Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism, Greece, 19 February 2010.
32. FATF-GAFI, (2010c). *Mutual Evaluation of Greece-8th Follow-up Report*, 29 June 2010.
33. FATF-GAFI, (2010d). *Mutual Evaluation of Greece-9th Follow-up Report*, 20 October 2010.
34. Fisher, J., (2002). *Recent International Developments in the Fight Against Money Laundering*, *JBL*, Vol. 3, pp. 67-80.
35. Gao, S., Xu, D., (2009). *Conceptual modeling and development of an intelligent agent-assisted decision support system for anti-money laundering*, *Expert Systems with Applications*, Vol. 36, pp. 1493-1504.
36. Gao, Z., Ye M., (2007). *A framework for data mining-based anti-money laundering research*, *Journal of Money Laundering Control*, Vol. 10, No. 2, pp. 170-179.
37. Gao, S., Wang, H., Xu, D., Wang, Y., (2007). *An intelligent agent-assisted decision support system for family financial planning*, *Decision Support Systems*, Vol. 44, pp. 60-78.

38. Geiger, H., Wuensch, O., (2007). *The fight against money laundering: An economic analysis of a cost-benefit paradoxon*, *Journal of Money Laundering Control*, Vol. 10, No. 1, pp. 91-105.
39. Gnutzmann, H., McCarthy, K., Unger, B., (2008). *Dancing with the Devil: A Study of Country Size and the Incentive to Tolerate Money Laundering*.
40. Graham, T., (2003). *Butterworths International Guide to Money Laundering Law and Practice (Second Edition)*, Edinburgh: Butterworths LexisNexis.
41. Hampton, P., Mark, C. J., (2002). *Offshore Pariahs? Small Island Economies, Tax Havens, and the Re-configuration of Global Finance*, *World Development* Vol. 30, No. 9, pp. 1657-1673.
42. Ho Look, C., (2007). *Bankers' Liability for Mistaken Receipts and Misdirected Funds*.
43. Holder, E. W., (2003). *The International Monetary Fund's Involvement in Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism*, *Journal of Money Laundering Control*, Vol. 6, No. 4, pp. 383-387.
44. Hülse, R., (2008). *Even clubs can't do without legitimacy: Why the anti-money laundering blacklist was suspended*, *Regulation & Governance*, Vol. 2, pp. 459-479.
45. International Monetary Fund, (2010). *The IMF and the Fight Against Money Laundering and the Financing of Terrorism*, April 2010.
46. International Monetary Fund, (2007). *Western Hemisphere Department, A Theory of "Crying Wolf": The Economics of Money Laundering Enforcement*, *IMF Working Paper*, prepared by Előd Takáts, authorized for distribution by Ana Lucía Coronel, April 2007.
47. International Monetary Fund, (2005). *Monetary and Financial Systems Department, Deterring Abuse of the Financial System: Elements of an Emerging International Integrity Standard*, *IMF Policy Discussion Paper*, prepared by R. Barry Johnston and John Abbott, March 2005.
48. Johnston, R. B., Carrington, I., (2006). *Protecting the financial system from abuse: Challenges to banks in implementing standards*, *Journal of Money Laundering Control*, Vol. 9, No. 1, pp. 48-61.
49. Kingdon, J., (2004). *A fights money laundering*, *IEEE Intelligent Systems*, Vol. 5, No. 6, pp. 87-9.
50. Masciandaro, D., (1999). *Money Laundering: the Economics of Regulation*, *European Journal of Law and Economics*, Vol. 7, pp. 225-240.
51. Masciandaro, D., Barone, R., (2008). *Worldwide Anti-Money Laundering Regulation: Estimating Costs and Benefits*, Paolo Baffi Centre on Central Banking and Financial Regulation, "Paolo Baffi Centre Research Paper Series No. 2008-12.
52. McDowell, J., (2001). *The Consequences of Money Laundering and Financial Crime, Economic Perspectives*, *Electronical Journal of the US Department of State*, Vol. 6, No. 2. pp.75-86.
53. Menon, R., Kuman, S., (2005). *Understanding the role of technology in anti-money laundering compliance*, Infosys Technology Ltd.
54. Nair, M., (2007). *National Innovation Ecosystem and Competitiveness: Leapfrogging Strategies for Developing Countries*, Unpublished Working Paper, Monash University, Malaysia.

55. Nawaz, S., McKinnon, R., Webb, R., (2002). *Informal and Formal Money Transfer Networks: Financial Service or Financial Crime? Journal of Money Laundering Control*, Vol. 5, No. 4, pp. 330-337.
56. Pellegrina, L. D., Masciandaro, D., (2008). *The Risk Based Approach in the New European Anti-Money Laundering Legislation: A Law and Economics View*, “Paolo Baffi” Centre on Central Banking and Financial Regulation, Paolo Baffi Centre Research Paper Series No. 2008-22.
57. Petras, J., (2001). *“Dirty Money”*, Foundation of US Growth and Empire Size and Scope of Money Laundering by US Banks, Centre for Research on Globalisation.
58. Ping, H., (2004). *Fight Against Money Laundering. A Comparative Perspective*, Rotterdam: Erasmus University.
59. Robinson, J., (1995). *The Laundrymen: Inside the World’s Third Largest Business*, London: Pocket Books.
60. Schneider, F., (2007). *Money Laundering: Some Preliminary Empirical Findings*, Paper presented at Tackling Money Laundering.
61. Schneider, F., (2008). *Money Laundering and Financial Means of Organized Crime: Some Preliminary Empirical Findings*, Paolo Baffi Centre on Central Banking and Financial Regulation, Paolo Baffi Centre Research Paper Series No. 16.
62. Schneider, F., Windischbauer, U., (2008). *Money laundering: some facts*, *European Journal of Law and Economics*, Vol. 26, pp. 387-404.
63. The Egmont Group, (2010). *Executive Summary of the Final Report on Survey of FIU Governance Arrangements*, an Egmont Group and World Bank Project, January 19, 2010.
64. The Egmont Group, (2009). *Annual Report July 2008 – June 2009*.
65. The Egmont Group, (2008). *Annual Report May 2007 – June 2008*.
66. Tsingou, E., (2007). *Fighting Financial Crime: Global Public Policy and the Anti-Money Laundering Regime*, paper presented at ISA Annual Convention, Chicago.
67. Unger, B., (2006). *The amounts and effects of money laundering*, The Dutch Ministry of Finance Report, Den Haag, Netherlands.
68. Unger, B., Siegel, M., Ferwerda, J., (2006). *The Amounts And The Effects Of Money Laundering*, Report for the Ministry of Finance, Netherlands.
69. Van Duyne, C., Petrus, L. K., Von Newell, J. L., (2003). *Criminal Finances and Organising Crime in Europe*, Nijmegen: Wolf Legal Publishers.
70. Walker, J., Unger, B., (2009). *Measuring Global Money Laundering: The Walker Gravity Model*, *Review of Law & Economics*, Vol. 5, No. 2, pp. 821-853.
71. Williams, F. T., (2009). *Banker as victim: an approach to money laundering prosecutions*, *Journal of Money Laundering Control*, Vol. 12, No. 1, pp. 50-58.
72. Yuksel, M., (1991). *Money Laundering*, Reserve Bank of Australia.

TECHNICAL MONEY LAUNDERING AND FRAUD PREVENTION OF GREEK BANKS

Theodoros Karadimas*, Panagiota Karadima**

* Economist, Graduate, Program of Postgraduate Study, the Economic and Operational Strategy, the University Piraeus. Elements of communication: teo.karadimas@yahoo.gr

** Economist, Graduate, Program of Postgraduate Study, the Economic and Operational Strategy, the University Piraeus. Elements of communication: pn_karadima@yahoo.gr

Abstract

The current society which is possessed by the release of world markets, the ceaseless transport of capital and workers, as well as the rapid diffusion of technological realisations, they helped catalytic in the realisation of changes that until now struck unthinkable. The reason becomes, for the more general change of society, the economy and most general would say life and action of persons. This because, with the opening of markets it was rendered possible is achieved also the opening of societies with the parallel change of our culture from the closely local limits, in worldwide. This more general climate of change, was helped by the states, which provided important help to the said multinational companies, that included economic, technological and naturally legal facilitations. Besides, good it is are pointed out the fact that, the more general opening of markets and easier economic infiltration by a country in a other, it encouraged the growth and simultaneous extension of criminal energies as the legalisation of income from illegal economic activities, phenomenon that is many times over reported also as rinsing of money. In this morbid situation, contributed catalytic and factors as the diffusion of new technologies and naturally the inter-country agreements that forecasted freedom of movements for the economic action in world level henceforth.

For the restriction and the progressive obliteration of phenomenon, for their part the states, in national and in world level, have proceeded in the establishment of laws, capable they constitute brake in these activities. For their part now the financier institutions, attempt they check the rinsing of money, with the application of modern informative systems, the continuous education of their employees in questions of economic crime, the application of rules of right the national but also world right and finally with the continuous collaboration with other financing institutions. In the present inquiring effort, is attempted the investigation of phenomenon in national level but also in international. Still, important gravity has been given, in the analysis of used methods from the side Banks.

Keywords: *money laundering, volume of money laundering, economic crime, persecutory authorities, banks, increased necessary assiduity.*